

N:o 31.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, angående indragning af Commerce-Collegium och inrättande, i dess ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne; Gifven Stockholms Slott den 2 Mars 1875.

Under återopande, af hvad bilagda Utdrag af Protokollet öfver Civilären- den för denna dag innehåller, föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen:

att Commerce-Collegium må vid slutet af innevarande år indragas;

att för öfvertagande af de Commerce-Collegium för närvarande äliggande göromål, med undantag af dem, hvilka, enligt redan verk- stäld och än vidare skeende utredning, kunna öfverflyttas å andra redan befintliga embetsmyndigheter, må inrättas ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne och bestående tillsvidare af en Generaldirektör och Chef med allena beslutanderätt samt tre föredragande och rådgifvande ledamöter, kallade byråchefer och berättigade att emot Chefens beslut sig reservera och, då fråga är om afgifvande af underdåniga utlåtanden eller förslag till Kongl. Maj:t, låta desamma af sina reservationer åtföljas;

att den nya Styrelsen, biträdd tillsvidare af tre byråsekreterare, en arkivarie och registrator, två statistiska aktuarier samt nödigt antal extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden äfvensom en juridisk ombudsman och en teknisk rådgifvare, må vid ingången af nästkom- mande år 1876 träda i verksamhet;

att den å 6:te hufvudtiteln förekommande anslagstiteln: »Com- merce-Collegium», under hvilken för närvarande äro uppförda, och till en summa sammanräknade, dels anslaget till sjelfva Commerce-Colle- gium och dels anslaget till bergsstaten, må i nästkommande års riks- stat fördelas i tvänne titlar, nemligen »Styrelsen för handeln och nä-

ringarne» och *»Bergsstaten»* samt under den förra uppföras 49,000 Kronor och under den senare 29,500 Kronor;

att Riksdagen må för upprätthållande af nämnda Styrelse enligt specialstat, som Kongl. Maj:t eger tillsvidare för hvarje år fastställa, till Kongl. Maj:ts disposition anvisa, utöfver nyssomförmälda 49,000 Kronor, ytterligare på extra stat 16,000 Kronor, deri inbegripna det belopp af 10,040 Kronor, som Kongl. Maj:t uti nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof äskat för att komma i tillfälle tilldela Commerce-Collegii ledamöter och dess med statsmedel aflönade embets- och tjenstemän tillfällig löneförbättring för år 1876 och hvilket belopp i händelse af Commerce-Collegii indragning, icke kommer att för först afsedda ändamålet erfordras; samt

att de med statsmedel aflönade ledamöter, embets- och tjenstemän i Commerce-Collegium, hvilka hafva ovilkorliga fullmagter å sina befattningar och icke komma att i den nya Styrelsen anställas, må berättigas att från allmänna indragningsstaten uppbära de löner, som för befattningarne äro i faststald lönestat upptagna dock med vilkor, att, i händelse de efter förflyttning till indragningsstaten varda befordrade till andra tjänster med löner på rikets stat, de skola vara pligtige att i allo frånträda lönerna på indragningsstaten, derest dessa understiga eller äro lika med de nya lönerna, samt att å de förra vidkännas motsvarande afdrag, i den mån de öfverstiga berörda nya löner;

Och vill, under förutsättning af bifall till denna nådiga proposition, Kongl. Maj:t, som anser den nya Styrelsen böra sättas i vaxelverkan med näringarnes idkare, frändeles efter det Styrelsen blifvit i ämnet hörd, bestämma den ordning, hvori ombud för näringarne och yrkesbildningen skola träda i förbindelse med Styrelsen och deltaga i dess embetsverksamhet.

De ärendet rörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas; Och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Axel Bergström.

N:o 31.

Protokoll öfver Civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 2 Mars 1875.

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-Statsministern *Carleson*,
Hans Excellens, Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Berg*,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer*,
Weidenhielm,
Lovén,
Friherre *Åkerhielm* och
Friherre *von Otter*.

Departementschefen Statsrådet *Bergström* föredrog i underdånighet:

a) Riksdagens skrifvelse den 23 April 1874, innefattande underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes taga under nådigt öfvervägande, *antingen* huruvida hela den länerörelse, som med Manufakturdiskontverkets tillgångar för närvarande bedrefves, måtte, i den mån dess utestående fordringar inflöte, helt och hållet upphöra samt bestyret med Diskontverkets utredning så fort ske kunde från Commerce-Collegium öfverflyttas till Riksbanken eller annat

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 1 Saml. 1 Afd. 14 Häft. 1

förvaltande verk, som hade att fondens fordringar uppbära och, der så erfordrades, genom lagliga åtgärder indriva, *eller ock* om och i hvad mån förändring i nu gällande föreskrifter i fråga om de förlagslån, som af Manufakturdiskontens medel utginge, borde ega rum samt huruvida förvaltningen af dessa medel måtte, vare sig genom öfverflyttning till annat allmänt embetsverk eller annorledes, kunna ordnas på ett enklare och billigare sätt än hittills; öfver hvilken framställning Commerce-Collegium afgifvit infordradt underdånigt utlåtande;

b) Riksdagens i underdånig skrifvelse den 17 Maj 1874 gjorda anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om Commerce-Collegii indragning eller förändrade organisation under förnyad ompröfning och till 1875 års Riksdag framlägga de förslag i ämnet, hvartill omständigheterna föranledde;

c) Betänkande och förslag, som de af Kongl. Maj:t under den 5 Juni 1874 i nåder förordnade komiterade för utredning af den väckta frågan om Commerce-Collegii indragning eller förändrade organisation den 13 sistlidne Januari i ämnet afgifvit; äfvensom de infordrade underdåniga utlåtanden, hvarmed Statskontoret den 1, Commerce-Collegium den 11 och Landtbruks-Akademien Förfvaltningskomité den 13 i denna månad till Kongl. Maj:t inkommit.

Beträffande först den väckta frågan om upphörande af hela den lånerörelse, som med Manufakturdiskontverkets tillgångar bedrifves, erinrade Departementschefen, att Commerce-Collegium i underdånig skrifvelse den 7 Oktober 1873 hos Kongl. Maj:t hemställt, att den under Collegii förvaltning ställda Manufakturdiskont-inrättningens verksamhet, så vidt densamma hade till ändamål att i enlighet med det för denna inrättning under den 8 Februari 1844 utfärdade nådiga Reglemente genom lån i vanlig diskontväg understödja inhemska fabriks- och manufakturinrättningar, måtte inom viss tid upphöra; att Riksdagens år 1873 församlade Revisorer, uti afgifven berättelse rörande den af dem för år 1872 förrättade granskning af de under Collegii förvaltning ställda fonder och medel, föreslagit, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Manufakturdiskontens lånerörelse måtte *helt och hållet* upphöra, i den mån de utestående lånen hunne indrifvas; att, efter det Kongl. Maj:t befallt Commerce-Collegium, — som, på sätt nyssberördt är, föreslagit upphörande af Manufakturdiskontens verksamhet, så vidt densamma afsåge att genom lån i vanlig diskontväg understödja inhemska fabriks- och manufakturinrättningar, — att i anledning af Riksdagens Revisorer uti förenämnda berättelse gjorda framställning i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, huruvida Manufakturdiskontinrättningens verksamhet kunde jemväl i öfrigt upphöra, Commerce-Collegium i underdånigt utlåtande den 24 Oktober 1874 anført, att de medel, som kunnat användas för att med lån understödja anlägg-

gande och drivvande af större inrättningar i fabriksväg af antingen ny eller väsendtligen förbättrad beskaffenhet, vanligen vida understigit beloppet af de begärda understöden i denna riktning, hvaraf framginge, att understöden vore behöfliga; att ett sådant lånebehof icke kunde i allo eller på ett för ändamålet verksamt sätt tillfredsställas af den mängd enskilda låneinrättningar, som under de senare åren uppstått, och således endast i mindre mån eller på mera tryckande villkor kunde tillgodogöra sig bankväsendets utveckling; att, ehuru den svenska industrien under senare tiden gjort betydande framsteg i olika riktningar och derigenom i flera näringsgrenar kunde bestå i täflan med utlandets konst- och slöjdskicklighet, en och annan industrigren ännu icke vore här i landet representerad eller ock långt ifrån ernått den utveckling, som möjliggjorde konkurrens med hvad den utländska produktionen i sådant afseende hade att erbjuda; samt att Collegium på dessa skäl ansåge sig icke kunna understödja Revisorernes framställning, så vidt densamma icke öfverensstämde med det förslag i ämnet, Collegium då redan underställt Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; att Kongl. Maj:t, genom nådigt bref den 7 November 1873, förordnat, dels att lån af den beskaffenhet, som omförmåles i §§ 1 och 2 af det för Manufakturdiskontinrättningen den 8 Februari 1844 utfärdade reglemente, från och med 1874 års början icke vidare finge utgifvas, i följd hvaraf tillämpning i denna del af reglementet med hvad derom i öfrigt vore stadgadt icke heller måtte efter nämnda tid ega rum, dels ock att de medel, som för gäldande af diskontlån inbetaltes, skulle i främsta rummet användas till infriande af Manufakturdiskontens kreditivskuld till Riksbanken och de derutöfver för diskontens fordringar inflytande medel användas till förökande af den under Commerce-Collegium ställda förlagslånefonden; att, efter det Commerce-Collegium öfver Riksdagens ofvanomförmälda framställning den 23 April 1874 afgifvit underdånigt yttrande och deri åberopat hvad Collegium i underdåniga utlåtandet den 24 Oktober 1873 anfört, Kongl. Maj:t den 4 December 1874 delvis pröfvat Riksdagens berörda framställning samt dervid, med afseende å hvad Commerce-Collegium anfört, funnit skäl för det dåvarande icke förekomma att förordna om upphörande af Manufakturdiskontens förlagslånerörelse och om verkets deraf följande indragning; likasom Kongl. Maj:t, vid det förhållande, att särskilda föreskrifter rörande grunderna för tilldelande af förlagslån icke funnes meddelade, ansett den väckta frågan om ändring i sådana föreskrifter böra förfalla; hvaremot Kongl. Maj:t förklarar sig vilja taga Riksdagens framställning i öfrigt, eller så vidt den åsyftade en enklare och billigare förvaltning af Manufakturdiskontfondens medel, i öfvervägande i sammanhang med väckta frågan om Commerce-Collegii indragning eller förändrade organisation, sedan den för beredning af nämnda fråga under den 5 Juni 1874 nedsatta komité med underdånigt utlåtande och förslag inkommit.

Vidare redogjorde Departementschefen för innehållet af förutnämnda komiterades underdåniga betänkande och förslag äfvensom de deröfver af vederbörande Collegier och embetsmyndigheter afgifna underdåniga utlåtanden; och uppläste Departementschefen derefter ett skriftligt anförande, så lydande:

»Af de mål och ärenden, hvilka Commerce-Collegium enligt den för det samma den 23 April 1831 utfärdade Nådiga Instruktion borde handlägga, hafva, på sätt också Komiterade i sitt underdåniga betänkande ådagalagt, ganska många alldeles upphört att vidare förekomma, hvadan också Collegii befattning dermed de facto upphört. De flesta eller åtminstone flera af de åligganden, hvilka tillhörde Bergs-Collegium enligt den för detta Collegium den 28 December 1832 utfärdade Nådiga Instruktion, hade ock, såsom icke vidare förekommande, upphört att utgöra föremål för Collegii handläggning, redan innan Bergs-Öfverstyrelsen vid början af år 1858, med Bergs-Collegii indragning, öfverflyttades å Commerce-Collegium.

Denna förminskning i göromål har väsendtligen vunnits genom den förenkling i vår näringslagstiftning, som varit en följd utaf erkännandet och tillämpningen af näringsfrihetens stora grundsats samt deraf betingadt lossande af de sekelgamla band och inskränkningar, som hämmade näringslifvets naturliga och sunda utveckling. En återblick på de förändringar till det bättre, som inom den svenska förvaltningen åstadkommits efter år 1823, vid hvilken tid reformarbetet i sådan syftning rätteligen kan anses hafva med allvar börjat, torde ådagalägga, att de ernådda förbättringarne hufvudsakligen varit en frukt, mera af särskilda till förenkling ledande reformer i lagstiftning och beskattningsväsende, än af egentliga så kallade organisationsreformer, ehuru äfven sådane medverkat till det lyckliga resultatet. Hvad erfarenheten sålunda gifver vid handen torde innefatta en anvisning att äfven framdeles genom successivt reformerande af förvaltningsrättens konstitutiva bestämmelser söka förenkla sjelfva förvaltningen och minska antalet af de för densammas handhafvande nödiga embets- och tjänstemän. Ett sådant reformarbete utesluter dock icke, utan tvärtom påkallar sträfvandet att förenkla de former, under hvilka de förvaltande myndigheterna utöfva sin verksamhet, eller, med andra ord, att åstadkomma organisationsreformer. Hvad genom lagstiftningens fortskridande så i ena som andra hänseendet under tiden emellan år 1823 och år 1858 åstadkommits till förminskande af embets- och tjänstemännens antal är ingalunda obetydligt. En utredning derom förekommer i det underdåniga betänkande angående förändrad organisation af Rikets styrelse- och förvaltningsverk, hvilket den 26 Maj 1859 afgafs af dertill i Näder förordnade Komiterade. I detta betänkande uppgifves, att antalet af embeten och tjänster vid Stats-Departementens kanslier och de centrala förvaltningsverken året 1823 uppgick till 762, hvaremot det år 1858 utgjorde endast 499; att, om från sistberörda summa afräknades de

nya embetsverk, (hufvudsakligen Styrelsen öfver fängelser och arbetsinrättningar och Telegrafverkets Styrelse) hvilka efter år 1823 tillkommit, ofvanberörda embets- och tjänstemanna-antal visade sig hafva nedgått från 762 till 446, så att under loppet af 36 år, indragning egt rum af 316 tjänster, utgörande mera än 40 procent; att siffran 499 icke kunde anses förete någon för Sverige ofördelaktig proportion vid jemförelse med förhållandet i konungariket Norge, för hvars enkla statsförvaltningsmaskineri år 1858 funnos vid Regerings-Departementen eller den centrala administrationen anställda embets- och tjänstemän till ett sammanräknadt antal af 300 eller något mera än 60 procent i förhållande till det antal (499), hvartill embeten och tjänster vid Stats-Departementens kanslier och de centrala embetsverken i det tre gånger folkrikare Sverige samtidigt uppginge; samt att antalet af de i ordinarie befattningar här *tjänstgörande individer* icke uppginge till nyssnämnda siffertal, enär åtskillige af dem, synnerligast inom subalternegraderna, då, såsom tillförene, samtidigt innehade mera än *en* tjänst.

En granskning af det föredragna betänkandet och förslaget i fråga om Commerce-Collegii indragning eller förändrade organisation visar, att Komiterade icke föreslagit ändringar af de konstitutiva bestämmelserna i de lagar och författningar, hvilka föranleda göromål att af Commerce-Collegium handläggas, utan inskränkt sig till förslag om förändrad ordning för behandlingen af samma göromål. Ett sådant tillvägagående får anses hafva varit så väl i och för sig sjelf välbetänkt, enär ingående i granskning af hithörande lagstiftnings materiella innehåll och derat härflytande förslag om ändringar af detta skulle till en obestämmd framtid uppskjutit afgörandet af en fråga, hvars lösning redan vid innevarande riksmöte blifvit af Riksdagen i underdånighet påkallad och af flera skäl synes högligen önskvärd, som ock bevingadt både af hvad Riksdagen i underdåniga skrivelsen den 17 Maj 1874 uti hit hänförliga delar yttrat och af det åt Komiterade utaf Eders Kongl. Maj:t gifna Nådiga uppdrag. Jag tillåter mig erinra derom, att Riksdagen uti ifrågavarande afseende yttrat sig sålunda:

»Att inrättandet af ett nytt Departement för allmänna arbeten och kommunikationer skulle väsendtligen underlätta öfverflyttandet till regeringsmakten af Commerce-Collegii nuvarande förvaltningsbestyr, torde icke kunna förnekas. Riksdagen har ej heller förbisett nödvändigheten deraf, att sådana mått och steg vidtagas, hvarigenom Regeringen vinner någon lättnad från det detaljarbete, hvarmed den under nuvarande förhållanden betungas, men lösningen af frågan om en lämplig och tidsenlig behandling af de till Commerce-Collegium hörande ärenden torde dock icke uteslutande vara beroende på en utvidgning af Stats-Departementen. Olämpligheten deraf, att dessa ärenden handläggas af ett embetsverk med kollegial styrelseform har länge varit insedd, och nu mera

torde meningarne icke vara delade derom, att bergsrörelsen, handeln och industrien hafva behof af mera praktiska målsmän än dem, som uppfostras för handläggning af ärenden efter kollegiala former, samt att bland alla de centrala förvaltningsverken Commerce-Collegium företrädesvis bör omorganiseras, så att de till samma Collegium hörande göromål må kunna på ett mera enkelt och lämpligt sätt skötas.»

I den sålunda af Riksdagen antydda syftning hafva Komiterade hufvudsakligen föreslagit,

att Commerce-Collegium måtte indragas;

att vissa Collegium för närvarande tillkommande förvaltningsbestyr måtte öfverflyttas till andra embetsverk och myndigheter;

att för öfvertagande af alla öfriga Commerce-Collegium nu åliggande göromål måtte inrättas ett nytt embetsverk under namn af »Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne»; samt

att den nya Styrelsen måtte på det af Komiterade antydda eller annat lämpligt sätt varda satt i vaxelverkan med näringarnas idkare.

Då äfven i den händelse, att den af Komiterade föreslagna nya Styrelse icke komme till stånd, det skulle kunna ifrågasättas såsom lämpligt, att Commerce-Collegium befriades från de göromål, hvilka, enligt Komiterades förslag, icke skulle lika med Collegii öfriga åligganden öfvertagas af den nya Styrelsen, utan i stället öfverflyttas å andra embetsverk och myndigheter, torde det tillåtas mig att först omförmåla berörda göromål och hvad dermed eger sammanhang.

Komiterade hafva i berörda afseende (sidorna 48 och 49 af det tryckta betänkandet) föreslagit, dels att förvaltningen af *manufaktur-förlagslånefonden* och de af *spelkortsstämplingen* föranledda, Commerce-Collegium åliggande, bestyr öfverflyttas å Statskontoret, dels ock att ärenden rörande *fiskerinäringen* varda hänskjutne till Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomite.

Enligt hvad Komiterade förmåla, skulle, sedan den forna Manufaktur-diskontinrättningens diskontlånereelse enligt Nådiga Brevet den 7 November 1873 upphört, inga andra af denna fondförvaltning härflytande göromål återstå, än att, efter anvisningar af Eders Kongl. Maj:t, verkställa utbetalningar från fonden, att emottaga ränte- och kapital-liquid för förlagslån, som från fonden beviljats eller framdeles komme att beviljas och att föra räkenskaper, som visa fondens ställning. Dylika bestyr med andra likartade fonder t. ex. handels- och sjöfartsfonden hade under senare tiden förlagts till Statskontoret, hvarför Komiterade ansåge konsekvensen fordra, att jemväl förvaltningen af förlagslånefonden flyttades dit. En sådan anordning borde dessutom af sparsamhets-skäl förordas, ty derigenom kunde Commerce-Collegii Manufaktur-diskontkontor, uti hvilket 4 tjänstemän och 2 vaktbetjente vore anställda, indragas, utan att

åtminstone någon nämnvärd ny kostnad för fondens förvaltning i Statskontoret borde uppkomma, eftersom besväret med bokföringen af förlagslånen, hvilkas antal för närvarande uppginge till omkring 40, komme att fördelas mellan flere redan befintlige, med likartade göromål förut sysselsatte tjänstemän.

Genom Nådiga Kungörelsen den 5 December 1873, angående bevillningsafgift för spelkort samt om kortstämplings verkställande, stadgas, bland annat, att »kort af svensk tillverkning skola stämplas af den utaf Commerce-Collegium förordnade stämplingsförrättaren i den stad, der korten blifvit tillverkade; att Commerce-Collegium åligger att låta förfärdiga samt vederbörande stämplingsförrättare tillhandahålla de för nyssberörda ändamål erforderliga stampar; att uti de från stämplingsförrättarne för hvarje år till Commerce-Collegium ingående berättelser antalet af de på hvarje ort under samma år stämplade kortlekar skall noggrant uppgifvas; och att bemälda Collegium bör, så snart dessa berättelser inkommit, till Statskontoret aflemna specifik uppgift på antalet af de inom riket stämplade kort».

Enär denna stämpling nu mera ej erfordrades för annat ändamål än utöfvandet af kontroll å den för begagnandet af spelkort fastställda skatt och sådan kontroll närmast fölle inom Statskontorets verksamhetsområde, har det synts Komiterade som om de i Nådiga Kungörelsen om kortstämplingens verkställande åt Commerce-Collegium uppdragna göromål äfven borde till Statskontoret öfverflyttas.

Uti det underdåniga utlåtande, Statskontoret till följd af erhållen Nådiga remiss afgifvit öfver Komiterades berörda förslag, har Statskontoret anført, att Statskontoret icke hade något att erinra emot den föreslagna öfverflyttningen af ofvan omnämnda göromål samt att, om än de på senare tider af Statskontoret öfvertagna fondförvaltnings- m. fl. bestyr strängt toge de tjänstemäns tid i anspråk, som dermed närmast hade befattning, Statskontoret dock ansåge de ytterligare göromål för dem, hvarom nu vore fråga, icke vara af den omfattning, att någon tillökning i nuvarande personal deraf påkallades.

Med afseende å hvad sålunda förekommit och då, hvad särskildt angår Komiterades förslag i fråga om Manufaktur-förlagslånefonden, genom bifall till samma förslag kan åstadkommas den af Riksdagen genom underdåniga skrifvelsen den 23 April 1874 åsyftade enklare och billigare förvaltning af nämnda lånefond, anser jag lämpligt, att nådiga förfoganden framdeles vidtagas, hvarigenom förvaltningen af ifrågavarande lånefond och de Commerce-Collegium för närvarande åliggande, af spelkortsstämplingen härflytande, bestyr vid ingången af nästkommande år öfverflyttas å Statskontoret.

Hvad angår fiskeriärenden, har, på sätt Komiterade ock förmält, den i ämnet gällande lagstiftning tillkommit under medverkan af Commerce-Collegium. Sedan nemligen detta Collegium på Nådiga befallning afgifvit förslag till för-

nyad stadga rörande fiskerierna i riket, öfver hvilket förslag Vetenskaps-Akademien i underdånighet sig yttrat, samt jemväl Rikets Ständer, vitsordande angelägenheten af en ny fiskeristadgas utfärdande, med särskilda underdåniga framställningar i afseende på detta ärende inkommit, utfärdades under den 29 Juni 1852 ännu gällande Nådiga Fiskeristadga.

Så väl stadgandet i § 2 af nådiga Instruktionen för Commerce-Collegium, att till detsamma handläggning skulle höra fiskerierna, hvarunder inbegreps: frågor om anstalter till fiskeriernas befrämjande egentligen i Nordsjön och Östersjön, så vidt de kunde afse en särskild näringsgren; kontroller vid försäljningen af fiskvaror; frågor om salterier, trunkokerier o. s. v., som ock omförmälda omständighet, att till följd af nyssäberopade stadgande Commerce-Collegium medverkat vid åstadkommande af den i ämnet gällande lagstiftning, hafva grundlagt den befattning, Collegium egt taga med fiskeriärenden. Emellertid, sedan Rikets Ständer, jemlikt underdånig skrifvelse den 11 November 1863, för utförande af åtskilliga af Kongl. Maj:t lämplige ansedda anordningar till fiskerinäringsens understöd beviljat nödiga medel, har Kongl. Maj:t, genom nådigt bref till Landtbruks-Akademien Föreläsningskommitté den 12 Februari 1864 förordnat, att, med undantag af det egentliga hafsfisket vid vestra kusten, värden och tillsynen öfver fisket i rikets sötvatten och vid Sveriges Östersjö-kuster borde uppdragas åt en Intendent samt en Förste och en Andre Assistent, de der skulle af Föreläsningskommittén på förordnande antagas, och emellan hvilka förekommande göromål skulle enligt de af Föreläsningskommittén föreslagna bestämmelser fördelas; samt att Föreläsningskommittén egde att för dessa tjänstemän, i öfverensstämmelse med samma bestämmelser, utfärda instruktioner med rättighet för Föreläsningskommittén att, derest erfarenheten komme att påkalla några smärre förändringar uti eller tillägg till de i afseende på bemälda tjänstemäns verksamhet och äligganden föreslagna bestämmelser, meddela de ytterligare föreskrifter, som kunde finnas erforderliga för ett fullständigare ernående af de med de tillämnade åtgärderna afsedda syftemål.

Till följd af stadgandena i nyssäberopade nådiga Bref har Commerce-Collegii befattning med fiskeriärenden blifvit inskränkt till handläggning af sådana ärenden, som röra det egentliga hafsfisket vid vestra kusten. På sätt framgår af den utaf komiterade lemnade redogörelse för de af Commerce-Collegium under hvarje af åren 1864—1873 handlagda mål, hafva fiskeriärenden af sistomförmälda beskaffenhet icke i vidsträcktare mån utgjort föremål för Collegii behandling, än att de tvänne särskilda redovisningar, som vederbörande årligen afgifva för de af allmänna medel anvisade bidrag till aföning af uppsyningsman öfver fisket dels i Göteborgs och Bohus och dels i Hallands län, hittills insändts till Commerce-Collegium, som med eget utlåtande öfverlemnar dem till Eders Kongl. Maj:t. Derjemte har Collegium under ar 1872

afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i anledning af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Göteborgs och Bohus län framställning om förordnande dels att så kallade grund- eller sölvadar icke i allmänhet finge efter viss tid inom länet begagnas, dels ock att hvad Fiskeristadgan den 29 Juni 1852 i allmänhet stadgade beträffande not eller vad icke skulle ega tillämpning i afseende å sill- och skarpsillfisket inom länet; uppå hvilken framställning Kongl. Maj:t resolverade genom nådigt Bref den 19 Juli 1872.

Öfver komiterades förslag att de få fiskeriärenden, hvilka Commerce-Collegium ännu hade att handlägga, måtte hänskjutas till Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomité, har bemälda Förvaltningskomité afgifvit infordradt underdånigt utlåtande. Deri erinrar Förvaltningskomitén, hurusom, till följd af nådig remiss å ett af Fiskeri-intendenten framställt förslag till Instruktion för Statens fiskeritjenstemän, Förvaltningskomitén redan förut afgifvit underdånigt utlåtande och i detsamma med hänsyn dertill, att handläggningen af talrika rent administrativa ärenden beträffande fiskerinäringen nu mera till största delen upptog Fiskeri-intendentens tid, uttalat den åsigt, att bemälda Intendent uti sin tjenstgöring lämpligast borde direkt underordnas Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Civildepartement. Förvaltningskomitén, som fortfarande vore af samma åsigt, hölle således före, att, i händelse ett sådant underordnande skulle ega rum, ifrågavarande fiskeriärenden borde komma att från Commerce-Collegium i första hand öfverflyttas till Fiskeri-intendentens handläggning. Derest emellertid den ifrågasatta förändringen uti Fiskeri-intendentens ställning, som Förvaltningskomitén uti sitt först afgifna åberopade utlåtande tillstyrkt såsom önskvärd, icke skulle komma till stånd, funne Förvaltningskomitén, som förmodade att vid frågor om förändringar i Fiskeristadgan m. m. Vetenskaps-Akademien fortfarande kommer att höras, intet hinder i öfrigt möta för öfverflyttning på Förvaltningskomitén af de fiskerinäringen rörande ärenden, som för närvarande af Commerce-Collegium handläggas, helst en sådan öfverflyttning icke föranleder behof af någon förstärkning uti Förvaltningskomiténs personal, ej heller något särskildt anslag.

På sätt jag ofvan nämnt, äro värden om och tillsynen öfver hafsfisket vid vestra kusten undantagne från Fiskeri-intendentens befogenhet. Uppsigten öfver ifrågavarande fiske i Göteborgs och Bohus samt Hallands län utöfvas af en särskildt för ändamålet antagen tillsyningsman, hvars aflöning bekostas dels af vederbörande Hushållningssällskap och dels med anvisade statsbidrag. Denna tjensteman tillhandagår Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med erforderliga upplysningar vid handläggningen af ifrågavarande fiskeriärenden och emottager af dem nödiga förhållningsordres. Han lefver midt ibland den fiskesidkande befolkningen och förtrogen, som han är, med denna befolknings vanor och tänkesätt, både kan han utöfva och har utöfvat ett fördelaktigt inflytande

till förbättrande af de brukliga sätten för fiskets bedrifvande. Omförmälda anordning i fråga om vesterhafsfisket har befunnits särdeles lämplig och torde därför, åtminstone tills vidare, böra blifva bestående. Om det skulle anses vara af någon synnerlig vigt, att den befattning, som Commerce-Collegium, i egenskap af mellaninstans, hittills haft med emottagande från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfverlemnande till Eders Kongl. Maj:t af ofvanomförmälda redovisningar för anvisade statsbidrag, komme att upphöra, lära dessa redovisningar kunna utan olägenhet från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas direkte till Civilepartementet, äfven om den ifrågasatta åtgärden att ställa Fiskeri-intendenten och öfrige fiskeritjenstemän omedelbart under nämnda departement och såmedelst tillvägabringa en art byrå för fiskeriärenden, icke skulle komma till stånd. Behovvet att öfver förekommande framställningar om ändringar i gällande lagstadganden rörande vesterhafsfisket infordra Commerce-Collegii underdåniga utlåtande lärer icke heller finnas oafvisligt, när dylika utlåtanden af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Vetenskaps-Akademien torde kunna göra tillfyllest. På detta sätt kunde Commerce-Collegii befattning med ifrågavarande fiskeriärenden upphöra, utan att dessa behöfde, på sätt komiterade föreslagit, hänskjutas till Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomité. De af Komiterade till stöd för detta förslag anförda skäl äro, att, sedan fiskeritjenstemännen, antagligen därför, att fiske, oftast på grund af strandegande-rätt, idkas såsom en binäring till jordbruk, ställts under inseende af Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomité, de flesta ärenden rörande fiskerierna numera tillhörde nämnda Förvaltningskomité och derunder lydande fiskeritjenstemän; samt att, då det icke kunde vara lämpligt, att förvaltningsbestyr för en och samma näring vore delade mellan olika myndigheter, det syntes vara önskvärdt, att de få fiskeriärenden, som Commerce-Collegium för närvarande hade att handlägga, öfverlemnades till Förvaltningskomitén. Dessa skäl synas mig dock ej vara afgörande, om än med fog kan påstås, att sötvattensfisket idkas såsom en binäring till jordbruket; och om än detsamma i viss mån kan sägas om östersjöfisket, är dock förhållandet ett helt annat med hafsfisket vid vestra kusten. Detta fiske utöfvas till större delen i öppna hafvet utom Sveriges vattenområde och kan icke betraktas såsom binäring till jordbruket, utan såsom ett fritt och sjelfständigt yrke, sysselsättande en stor mängd personer, hvilka uteslutande deri söka och finna sitt lifsuppehälle. Snarare kan detta yrke uppfattas såsom en binäring till den utrikes sjöfarten, hvilken detsamma till följd af sin natur närmar sig och med hvilken det har många beröringspunkter. Så t. ex. är större delen af de Boluslänska fiskarfartygens besättningar nu mera inskrifven i sjömanshusen; och från dessa härdade besättningar lära befälhafvarne å kopverdifartygen erhålla sitt bästa folk. Under sådana förhållanden torde sötvattens- och östersjöfisket samt hafsfisket

vid vestra kusten icke böra anses såsom en och samma näring. För ådaga-
läggande af hafsfiskets inom Göteborgs och Bohus län ekonomiska betydelse
torde jag få åberopa och uppläsa en mig från Landshöfdingen i nämnda län
Grefve A. Ehrensvärd tillhandakommen statistisk redogörelse eller tablå, så
lydande:

Bohus läns hafsfiske 1864 och 1873.

	1864.	1873.	
<i>Storfisket:</i>			
Bankfartyg, mindre	62	39	De större fartygen använda i proportion ett mindre antal man- skap än de smärre fartygen; å dessa utgöres manskapet af 7 till 8 man; å de större af 12 till 13.
» större	63	70	
Besättningar	1,205	1,127	
Försäljningsvärde, erhållet i första hand..... R:dr	365,295	653,445	
<i>Vinterfisket:</i> dito dito	39,975	116,869	
<i>Makrullfisket:</i>			
Besättningar	—	1,271	För 1864 saknas upp- gift å garnbåtar och manskap.
Garnbåtar..... st.	—	338	
Försäljningsvärde i första hand..... R:dr	67,770	239,202	
<i>Sillfisket:</i>			
Fångst..... Tunnor	7,374	23,890*	
Försäljningsvärde i första hand..... R:dr	37,760	190,280	
<i>Hummerfisket:</i>			
Försäljningsvärde i första hand..... R:dr	58,206	114,800	
<i>Ostronfisket:</i> D:o d:o	11,880	10,460	
Hela försäljningsvärdet i första hand	582,886	1,324,876	

Af ofvanupptagna 109 st. bankfartyg voro 1874 försäkrade i Göteborgs
och Bohus läns fiskareförening 57 st. med redskap för R:dr 262,021,96.

I samma förening voro 1874 försäkrade af ofvan upptagna 338 garnbåtar
99 st. med redskap för R:dr 110,592,50.

Beräknas värdet af hela bankflottan och garnbåtarna efter de i föreningen
antagna, mycket låga, värdena, erhålles

för *bankflottan med redskap* ett värde af..... R:dr 500,960: —

och för *garnbåtarna med redskap* d:o »..... » 374,546: —

* Sillens ringa värde i Bohus län emot det, hon har i Östersjön, synes deraf, att under det
23,890 T:r här uppskattas till endast 190,280 R:dr. så »representerade», enligt *Widegren*, »fångsten
vid Gottland 30,700 T:r Sill och Strömming samt 3,195 T:r Torsk ett kapitalvärde af R:dr 545,020.»
— Se *Widegren* i *Fiedlers* tidskrift, V 1, pag. 112.

Äfven i Hallands län är hafsfisket af stor betydenhet samt skänker bergning åt en stor mängd dermed sysselsatta personer.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, anser jag mig icke kunna understödja Komiterades ofvanomförmälda förslag, att de fiskeriärenden, hvilka Commerce-Collegium för närvarande har att handlägga, måtte varda hänskjutne till Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomité.

Med undantag af nu omförmälda tre slag af ärenden skulle, enligt Komiterades åsigt, alla öfriga Commerce-Collegium för närvarande åliggande göromål öfvertagas af den nya Styrelsen för handeln och näringarne.

Det torde dock kunna med skäl ifrågasättas, om icke än flera till Commerce-Collegii handläggning för närvarande hänvisade ärenden borde, äfven om den föreslagna nya Styrelsen komme till stånd, ändock öfverlemnas till behandling af andra myndigheter. I främsta rummet bland sådana ärenden komma, enligt min åsigt, frågor om de på allmän bekostnad i riket inrättade navigationsskolor eller, allmännare uttryckt, sådana *frågor om bildnings- och undervisningsanstalter för sjöfartsnäringen*, som det enligt nådiga Stadgan den 16 Maj 1840, angående fördelning af ärendena emellan Statsdepartementen, hittills tillhört och ännu tillhör Civilepartementet att handlägga, men hvilka ärenden, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts den 13 November 1874 fattade beslut, skola från och med år 1876 och framgent tillhöra Sjöförsvarsdepartementets handläggning; dock att frågor om meddelande vid vissa navigationsskolor i riket af undervisning för bildande af lokomotivförare böra i samråd med Chefen för Civilepartementet beredas. Vid den underdåniga föredragning, som efter föregående beredning gemensamt med då varande Chefen för Sjöförsvarsdepartementet af mig gjordes och föranledde Eders Kongl. Maj:ts nyssomförmälda beslut, yttrade jag följande:

»Om Eders Kongl. Maj:t gillar min åsigt, hvilken delas af Chefen för Sjöförsvars-Departementet, samt således finner skäligt förordna, att ärenden rörande bildnings- och undervisningsanstalter för sjöfartsnäringen skola öfverflyttas till Sjöförsvars-Departementet, torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke vid samma tidpunkt, då sådan öfverflyttning eger rum, Commerce-Collegii befattning med ifrågavarande ärenden bör upphöra och öfvertagas af annan myndighet. Pröfningen af denna fråga torde emellertid vara beroende af särskild utredning, som jag nu icke är i tillfälle att framlägga, och hvilken dessutom lämpligen lärer böra åstadkommas af det Departement, till hvilket nämnda ärenden skulle öfverflyttas, desto hellre som Chefen för Sjöförsvars-Departementet ifrågasatt, att vissa af dessa ärenden, såsom exempelvis utfärdande af förordnande för underlärare, borde omedelbart afgöras af Chefen för sistnämnda Departement.»

I sammanhang med fattandet af ofvan åberopade beslut om öfverflyttning af ifrågavarande ärenden från Civil- till Sjöförsvars-Departementet förklarade ock Eders Kongl. Maj:t sig vilja framdeles, uppå föredragning af Sjöförsvars-Departementet, taga i öfvervägande, om och på hvad sätt Commerce-Collegii befattning med nämnda ärenden må kunna upphöra och af annan myndighet öfvertagas; likasom Eders Kongl. Maj:t sedermera, till följd af oftaberörda beslut, uti Nådiga Propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof föreslagit Riksdagen att från sjetta Hufvudtiteln afföra ett till 75,800 Kronor förhöjdt anslag för att under anslagtiteln: »*undervisningsanstalter för sjöfart*» uppföras å femte Hufvudtiteln.

Med afseende å hvad sålunda förekommit och då nuvarande Chefen för Sjöförsvars-Departementet vid samråd med mig förklarar sig uti nu onförmälda afseende dela sin företrädares uttalade åsigt, vågar jag antaga, att, äfven om den af Komiterade föreslagna nya Styrelse, hvilken naturligtvis, i likhet med hvad för närvarande i fråga om Commerce-Collegium eger rum, skulle sortera under Civil-Departementet, kommer till stånd, samma Styrelse dock icke torde komma att öfvertaga handläggningen af ärenden rörande navigationsskolorna och deras inspekterande. Under tioårs-perioden 1864—1873 har antalet af nämnda ärenden årligen i medeltal uppgått till 74.

Ett annat slag af mål, nemligen de, som röra *sjömanshusen*, torde här-efter böra komma under öfvervägande. Så vidt angår dessa mål, har förevarande ärende blifvit af mig beredt gemensamt med Chefen för Sjöförsvars-Departementet.

Enligt Nådiga Stadgan den 16 Maj 1840, angående fördelning af ärendena emellan Stats-Departementen, är den »*allmänna tillsynen öfver Räkets sjömanshus*» uppdragen åt Sjöförsvars-Departementet, hvilken bestämmelse icke någonsin blifvit uttryckligen upphäfd eller ändrad. Emellertid hafva äfven efter nämnda tid frågor rörande sjömanshusen fortfarande ansetts böra upptagas af Commerce-Collegium och enligt Kongl. Maj:ts den 4 Mars 1870 utfärdade Nådiga Reglemente för sjömanshusen i riket, äro dessa, af hvilka skall finnas ett i hvarje stapelstad, uttryckligen ställda under inseende af Commerce-Collegium. Denna allmänna föreskrift betingar de i reglementet förekommande särskilda bestämmelser om Commerce-Collegii åligganden i afseende på sjömanshusen. Dessa åligganden äro:

1) att, efter det val af ledamöter i Sjömanshus-direktion och af direktörs-suppleanter i stadgad ordning egt rum och anmälan om valens utgång hos Commerce-Collegium gjorts, utan lösen utfärda förordnanden för de valde (§ 2).

2) att från Sjömanshus-direktion — hvilken har att tillse det *inskrifningsregister*, upprättadt i enlighet med fastställt formulär Lit. B, ordentligen föres

öfver de handelsfartyg af sex nylästers drägtighet och derutöfver, för hvilka stapelstaden eller ort inom dess tullkammaredistrikt skall såsom hemort anses — för hvarje år, före den 1 Mars påföljande året, emottaga två i öfverensstämmelse med särskilda med Lit. D utmärkta formulär uppgjorda redogörelser, nemligen dels specifik förteckning å fartyg, tillhörande sjömanshuset, och dels räkning öfver de till sjömanshusets område hörande fartyg (§ 6 mom. a).

3) att årligen före den 1 Mars från Sjömanshus-direktion emottaga en i enlighet med fastställt formulär Lit. F inrättad uppgift å antalet af de fartygsbefälhafvare af olika klasser samt de maskinister, eldare och öfrige sjömän, hvilka, vid sjömanshuset inskrifne, under nästföregående år till utrikes eller inrikes sjöfart å svenska fartyg användts eller varit å utländska fartyg förhyrde, eller till följd af inträffade omständigheter icke kunnat göra sjötjenst och åtnjutit understöd äfvensom å antalet af dem, som under loppet af samma år på grund af dödsfall eller rymning eller annan orsak blifvit från sjömanshusets register afförde (§ 6 mom. d).

4) att uppå framställning af Sjömanshus-direktion föranstalta om godtgörelse för de med direktionens brevexling förknippade utgifter, så vidt de icke kunna utan svårighet af sjömanshusets inkomster bestridas (§ 10 mom. 2).

5) att emottaga och enligt stadgad grund mellan sjömanshusen fördela de medel, som för dessa insamlas vid årliga kollekter uti rikets alla kyrkor (§ 37).

6) att likaledes emottaga och emellan sjömanshusen fördela de vites- och bötesmedel, hvilka sjömanshusen tilldömas (§§ 35 och 55).

7) att pröfva och afgöra alla ärenden, som angå sjömanshusens förvaltning och icke äro af egenskap att tillhöra domstols handläggning, samt att, der målen äro sådane att de enligt gällande lag eller författning böra af domstol handläggas, öfverlemnna handlingarne till Commerce-Collegii Advokatfiskal, hvilken har att antingen sjelf eller genom annan allmän åklagare emot vederbörande föra talan (§ 47);

Varande särskildt stadgadt i § 45 mom. 2 att, om de i stapelstad och inom dess tullkammaredistrikt boende, å utsatt tid inför Magistraten sammankommande, skeppsredare och fartygsbefälhafvare, hvilka angående befogenheten af förekommande anmärkningar vid granskning af sjömanshus' räkenskaper och förvaltning ega besluta, dervid gilla af revisorerne framställd anmärkning, samt den eller de, som frågan angår, icke godvilligt fullgöra den ersättningsskyldighet eller vidtaga den åtgärd, hvilken med anmärkningen afses, det åligger Magistraten att inom två månader efter sammanträdet slut anmäla ärendet hos Commerce-Collegium samt dervid insända revisionsberättelsen och Sjömanshus-direktionens förklaring jemte det vid sammanträdet förda protokoll; samt att den, som vid skeppsredarnes och fartygsbefälhafvarnes beslut eller vid anmärkningsfrågas

formella behandling har något att anmärka, eger inom samma tid hos bemälda Collegium utföra sin talan; och i § 46, att, om någon utom i de fall, § 45 omförmäler, vill anföra besvär öfver Sjömanshus-direktionens beslut i förvaltningsärenden, sådant göres hos Commerce-Collegium inom den uti Kongl. Förordningen den 14 December 1866 stadgade tid.

Derjemte har Kongl. Maj:t genom Nådigt bref den 4 Mars 1870, till befrämjande af ofvan åberopade Reglementes skyndsamma och likformiga tillämpning, anbefallt Commerce-Collegium icke allenast att låta trycka och före den 1 Januari 1871 äfvensom framgent tillhandahålla samtliga sjömanshusen, onkostnadsfritt för dessa, erforderligt antal blanketter till sådane förteckningar samt mönstrings- och sjöfartsböcker, hvartill formulär finnas under Lit. A, B, E och G fogade vid reglementet, utan ock att om denna anordning med de närmare bestämningar i ämnet, som kunde finnas erforderlige, underrätta vederbörande Sjömanshus-direktioner; äfvensom Kongl. Maj:t, genom Nådigt bref den 11 November 1870, med bifall till hvad af Commerce-Collegium blifvit föreslaget, funnit godt i Näder medgifva, att de blanketter till sjöfartsböcker (reglementets formulär Lit. G), hvilka jemlikt föreskriften i nyss åberopade Nådiga bref den 4 Mars 1870, borde sjömanshusen kostnadsfritt tillhandahållas, finge, innan de till sjömanshusen öfverlemnades, genom Commerce-Collegii försorg på allmän bekostnad lämpligen inbindas.

För utöfvande af den allmänna tillsyn öfver sjömanshusen, hvilken, på sätt ofvan förmälts, genom Nådiga Stadgan den 16 Maj 1840 uppdragits Sjöförsvars-Departementet, är endast sörjdt genom föreskriften i § 6 mom. a af ofvan åberopade reglemente, att Sjömanshus-direktionen har att dels tillse, det inskrifningsregister, upprättadt i enlighet med fastställt formulär Lit. A, ordentligen föres öfver dem, hvilka, efter anmälan på sjömanshuset, ingå i handelsflottan såsom sjöfolk af olika klasser, deribland jemväl maskinister och eldare på ångfartyg inbegripne, eller ock i sådan egenskap öfverflyttas från annat sjömanshus, dels ock för hvarje år, inom den 1 Mars påföljande året, till Förvaltningen af Sjöärendena insända *summarisk* uppgift å omförmälda sjöfolk enligt fastställt formulär Lit. C.

Den sålunda beredda utväg för Flottans Styrelse att öfva tillsyn å sjömanshusen och dervid inskrifna personal torde redan under nu gällande lagstiftning angående allmänna beväringen finnas mindre fullständig och ej fullt svarande mot ändamålet.

Uti Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 13 November 1860, angående allmänna beväringen, stadgas i § 1 såsom allmän grundsats, att hvarje svensk man skall vara skyldig att deltaga i allmänna beväringen från och med året näst efter det, då han fyllt tjugu år, till och med det år, då han uppnår 25 års ålder, men i § 2, såsom undantag från nämnda grundsats, att allt det till

rikets handelsflotta hörande sjöfolk, som är å sjömanshusen eller i Magistraternas rullor inskrifvet, så ock sjökaptener och styrmän, hvilka aflagt de för befälhafvare eller styrmän å svenskt handelsfartyg i författningarne föreskrifna kunskapsprof, äfvensom maskinister å ångfartyg, tillhörande enskilde personer eller bolag, skola, emot det att de äro befriade från all vapenöfning eller tjänstgöringsskyldighet med beväringsskapet i fredstid samt i öfrigt åtnjuta de i §§ 25 och 34 bestämda förmåner, vara pligtige att *under krig* tjänstgöra å flottan från och med året näst efter fyllda tjugu år till och med det år, då 35 års ålder uppnås; dock att den skall derifrån vara fri, som före inträdet i sjömansyrket fullgjort sin beväringsskyldighet.

Det år 1873 å rikets sjömanshus inskrifna sjöfolk i åldern mellan 20 och 35 år utgjorde ett antal af 11,252 man. Det förefaller mig gifvet, att vid utbrott af ett krig den tillgång på dugligt sjöfolk, som sålunda i enlighet med gällande lagstiftning erbjuder sig, skall för örlogsflottans bemanning komma att tagas i anspråk framför så väl den s. k. sjöbeväringen eller det beväringsskap, som för flottans behof uttages från de i § 23 af nyss åberopade Nådiga Kungörelse bestämda områden, som ock de båtsmän, hvilka icke erhållit tillräcklig öfning. Men för sådant ändamål erfordras öfver det ifrågavarande sjöfolket en bättre kontroll, än den som vinnes genom ofvan omförmälda till Förvaltningen af Sjöärendena ingående summariska uppgifter. För att med den skyndsamhet och ordning, hvaraf, derest flottan skulle sättas på krigsfot, göres behof, kunna inkalla och fördela ifrågavarande sjöfolk fordras ock, att man känner å hvilka fartyg folket är inmönstradt, och å hvilka farvatten dessa fartyg idka fart. För erhållande af sådan kännedom skulle man under nuvarande förhållanden nödgas att i de flesta fall vända sig till sjömanshusen, och likformighet i de derifrån meddelade uppgifter framstår såsom mycket önskvärd. Med afseende å dessa förhållanden, hvilka icke tarfva vidare utveckling af mig, anser jag det vara af synnerlig vikt, att emellan Flottans Styrelse och sjömanshusen åstadkommes ett närmare samband, än det som för närvarande finnes.

Om Flottans Styrelse redan under nu gällande lagstiftning har behof af en närmare förbindelse med sjömanshusen, torde detta behof låta i ännu större mån känna sig, derest, med försvarets grundande på utsträckt allmän värnepligt, den hufvudsakliga källan för erhållande af bemanning åt flottan blefve just den tillgång på sjöfolk, sjömanshusens rullor utvisa. Äfven för den händelse, att man skulle vilja åstadkomma en väl behöflig krigsreserv af befäl, underbefäl och manskap för flottan, oberoende af försvarsväsendets ordnande i öfrigt, hänvisas man oafslätligen till sjömanshusens rullor.

Men jemväl i ett annat hänseende synes ett nära samband mellan flottans Styrelse och sjömanshusen vara af vikt. I händelse af krig kommer nemligen

flottan att få behof af ett icke obetydligt antal fartyg att bestrida transport-tjenst och gagnas såsom sjukfartyg. Så vida allt sådant skall vara redo, när kriget utbryter, måste Flottans Styrelse känna, hvilka fartyg i erforderliga afseenden kunna vara att tillgå samt huru dessa fartyg lämpa sig för de olika ändamålen. Uppllysning derom skulle kunna vinnas genom sådana uppgifter och räkningar, hvilka för närvarande, enligt reglementet för Sjömanshusen, insändas till Commerce-Collegium.

Af hvad jag sålunda anført torde framgå, att, så vida man vill åstadkomma en verklig kontroll öfver den del af Sveriges sjöfartsidkande befolkning, som enligt gällande lag är skyldig att vid krigstillfällen tjenstgöra å flottan, dels ock vinna kännedom om de fartyg, hvilka vid sådana tillfällen kunna behöfva tagas i anspråk för flottans tjenst, både önskligt och nödigt är, att sjömanshusen sättas i ett mera omedelbart och underordnad förhållande till Flottans Styrelse, än för närvarande eger rum.

Då nu Commerce-Collegium, som enligt reglementet för Sjömanshusen har sig inseendet öfver dem anförtrödt, föreslagits att indragas, torde det därför böra tagas i öfvervägande, huruvida icke de åligganden uti ifrågavarande afseende, som för närvarande tillhöra Collegium och för hvilka jag här ofvan redogjort, lämpligen kunde och borde öfverflyttas å Förvaltningen af Sjöärendena. Enligt den af Komiterade lemnade redogörelse för Commerce-Collegii arbeten har antalet af handlagda mål angående Sjömanshusen utgjort 19 år 1864, 16 år 1865, 8 år 1866, 9 år 1867, 11 år 1868, 6 år 1869, 19 år 1870, 41 år 1871, 6 år 1872 och 43 år 1873 eller i medeltal ungefärligen 18 om året. Så väl beskaffenheten af ofvanuppgifna, Commerce-Collegium för närvarande tillhörande, göromål angående Sjömanshusen, som ock det ringa antalet af dessa göromål torde kunna medgifva, att handläggningen af samma göromål öfverflyttas å Förvaltningen af Sjöärendena, utan att detta embetsverks ordinarie personal därför behöfde förstärkas. En sådan anordning skulle ock minska Sjömanshusdirektionernas bestyr, i ty att derigenom den summariska uppgift, hvilken det nu åligger dem enligt § 6 mom. a) i reglementet för Sjömanshusen att till Förvaltningen af Sjöärendena ingifva, blefve öfverflödig, enär med någon liten ändring i formuläret Lit. F för den uppgift, som jemlikt § 6 mom. d) nu insändes till Commerce-Collegium, Förvaltningen i berörda uppgift hade nog för sitt behof. I den mån de uppgifter, hvilka Sjömanshusdirektionerna för närvarande insända till Commerce-Collegium, äro behöfliga för upprättande af statistiska redogörelser för handeln och sjöfarten, kunde, derest en öfverflyttning af ifrågavarande åligganden till Förvaltningen af Sjöärendena komme att ske, Förvaltningen tillhandahålla vederbörande embetsverk berörda uppgifter. Åliggandet att anskaffa och tillhandahålla Sjömanshusen eller i de städer, der sådana icke finnas, vederbörande Magistrater blanketter till de i nådiga För-

ordningen den 4 Juni 1868, angående ordningen för sjöfolks på- och afmönstring m. m., föreskrifna sjömansrullor, skulle möjligen ock kunna från Commerce-Collegium öfverflyttas å Förvaltningen af Sjöärendena.

Uti § 28 af Kongl. Maj:ts den 29 Januari 1864 uppå Finansdepartementets föredragning utfärdade nådiga Kungörelse, angående inrättandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska, till utrikes fart använda, segel- eller ångfartyg, äfvensom för maskinister och eldare på sistnämnda slags fartyg, är stadgadt, att öfver de af inrättningens direktion vidtagna beslut, som angå rättigheten till och villkoren för pensions åtnjutande, må den missnöjde hos Commerce-Collegium anföra besvär, hvilka skola dit ingifvas inom sextio dagar efter erhållen del af beslutet. Så länge nämnda embetsverk eger bestånd och under collegiala former handlägger och pröfvar förekommande mål, torde någon ändring af nyssåberopade stadgande icke lämpligen böra ifrågakomma, helst antalet af ifrågavarande, af Commerce-Collegium handlagda, besvärsmål icke utgjort flera än 7 under år 1869, 2 under år 1870, 4 under år 1871, 3 under år 1872 och 3 under år 1873. Skulle deremot Commerce-Collegium komma att indragas och ersättas af den föreslagna nya Styrelsen för handeln och näringarne, lär fullföljden af omförmälda besvärsmål lämpligen kunna ske omedelbart hos Finansdepartementet, hvarest för närvarande klagan öfver Commerce-Collegii beslut i dessa mål anhängiggöres.

Efter att hafva sålunda uttalat mina åsigter i fråga om de mål och ärenden, hvilka lämpligen kunna och böra från Commerce-Collegium öfverflyttas till andra embetsverk och myndigheter, anhåller jag i underdånighet att få öfvergå till sjelfva hufvudfrågan, huruvida Commerce-Collegium bör bibehållas i sin nuvarande form eller erhålla en förändrad organisation eller ock alldeles indragas samt huruvida, i händelse indragning af Collegium anses böra ske, sådan anordning kan och bör tillvägabringas antingen genom fördelning af de Collegium för närvarande åliggande göromål emellan andra redan befintliga embetsverk, Statsdepartementen derunder jemväl inbegripne, eller genom inrättande af ett eller flera nya embetsverk eller byråer i Collegii ställe.

Frågan huruvida ett embetsverk, hvars uteslutande uppgift är att handhafva förvaltningsbestyr och åstadkomma utredning i sådana administrativa ärenden, hvari afgörandet tillkommer regeringsmakten, bör utöfva sin verksamhet under kollegial eller monokratisk form, är icke ny i vårt land. Meningarne derom hafva vexlat både hos regeringen och nationalrepresentationen, hvarom den af Komiterade i det underdåniga betänkandet gjorda historiska framställning lemna upplysning. Emellertid synes efter det nya representationsskickets införande Riksdagen hafva konsekvent vidhållit åsigten om den monokratiska förvaltningsformens företräde framför den kollegiala, åtminstone hvad angår de ärenden, som för närvarande handläggas af Commerce-Collegium.

Uti ofvanomförmälda, af 1874 års Riksdag i detta afseende uttalade, omdöme hafva Komiterade på anförda skäl (sidorna 53—55) väsendtligen instämt och föreslagit att det kollegiala arbetssättet borde öfvergifvas.

Commerce-Collegium har, uti sitt afgifna underdåniga betänkande, väl uttalat en på mångårig erfarenhet stödd öfvertygelse, att just vid afgifvandet af underdåniga utlåtanden i den mängd olikartade ärenden, som för sådant ändamål hänskjutits till Collegium, samrådandet samt känslan af gemensam ansvarighet och gemensam förbindelse att efter yttersta förmåga bidra till hvarje ärendes fullständiga utredande och derpå grunda förslag till ledning för den högsta myndighetens åtgörande, otvifvelaktigt gifvit ett bättre och tillförlitligare arbetsresultat, än genom sådana ärendens behandling under annan form skulle kunnat ernås; hvilket ock bekräftades deraf, att, enligt hvad Collegium under en ganska lång tidrymd haft tillfredsställelsen erfarat, Collegii förslag, dess till eller afstyrkanden, i de flesta fall lyckats vinna Regeringsmaktens godkännande; men Collegium har derjemte *dels* förklarat sig icke vilja bestrida, att flertalet af de mångartade ärenden, hvilka det tillhör Collegium att handlägga, icke erfordrar kollegial behandling, hvadan också dessa ärenden i sjelfva verket, åtminstone under de senare årtionden, icke blifvit handlagda med någon sådan omständlighet, att de kunna i egentlig mening sägas hafva i nämnvärd mån inkräktat på embetsverkets tid för handläggningen af de mera omfattande frågorna; *dels ock*, ehuru det låge i sakens natur, att dessa frågor, uti hvilka vanligen underordnade myndigheter måste höras och upplysningar från olika håll infordras jemte det ofta för ämnets utredande erfordrades arkivforskning och särskilda studier, kräfde en rymligare tid, och ehuru det torde få anses gifvet, att sådana frågors utredande måste, utan afseende å den administrativa form, hvarunder de behandlades, vara förenadt med tidsutdrägt, likväl å andra sidan funnit det icke kunna förnekas, att det kollegiala arbetssättet betingade ett större rådrum vid ärendets slutliga behandling.

På grund af hvad sålunda förekommit, anser jag mig böra biträda Komiterades åsigt, att det kollegiala arbetssättet bör öfvergifvas samt förty Commerce-Collegium i sin nuvarande form icke bibehållas.

Då emellertid Collegii samtliga ledamöter innehafva ovillkorliga fullmakter å sina innehafvande embeten såsom Commerceråd med rättighet att deltaga i förekommande måls och ärendens pröfning och afgörande, torde det få anses icke vara rättsligen möjligt att, med bibehållande af nu varande ledamöter, gifva Collegium en förändrad organisation i sådan syftning, att embetsverkets chef erhöles allena beslutande rätt och ledamöterna förvandlades till rådgifvande departemental-föredragande eller byråchefer med endast reservationsrätt.

Af uppgifna förhållande blir, såsom ock Komiterade annärkt, en naturlig följd, att Commerce-Collegium måste indragas; en åtgärd, hvilken jag alltså till-

styrker. I ordningen härefter följer att undersöka de förutsättningar och vilkor, hvarunder en sådan indragning må kunna ega rum. Härvid äro, såsom jag redan förut antydt, tvänne alternativ möjlige, nemligen *det ena* att de Collegium för närvarande åliggande göromål fördelas emellan andra redan befintliga embetsverk, Statsdepartementen derunder inbegripna, och *det andra*, att för öfvertagande af nämnda göromål ett eller flera nya embetsverk eller byråer inrättas.

Af hvad jag förut yttrat i fråga om hvilka mål och ärenden, för närvarande anvisade till handläggning af Commerce-Collegium, skulle kunna till andra embetsverk öfverflyttas framgår, att, enligt min åsigt, endast en mycket obetydlig del deraf lämpligen kan till nuvarande Statsdepartements behandling öfverlemnas; återopande jag i öfrigt den utredning uti ifrågavarande afseende, som den 4 Januari 1868 till Statsrådsprotokollet i Civilärenden afgafs af en min företrädare i embetet. Äfven Komiterade hafva på anförda skäl, hvilka under närvarande förhållanden torde få anses giltiga, afstyrkt en sådan åtgärd. De ärenden, hvilka enligt mitt nyssåberopade yttrande synas kunna öfverflyttas till andra embetsverk än Statsdepartementen, utgöra ock ett så litet antal af samtliga de mål, hvilka för närvarande handläggas af Commerce-Collegium, att mängden af hvad som, efter afdrag af förstnämnda ärenden, återstår att uträtta, måste utesluta all tanke på möjligheten att undgå inrättande af ett eller flera nya embetsverk eller byråer.

Således återstår icke annat, än att välja mellan det ena eller andra af sist uppställda tvänne alternativ. Vid detta val måste jag för min del på de af Komiterade anförda skäl gifva obetingadt företräde åt det senare alternativet och således föreslå att de ärenden, som nu tillhöra Commerce-Collegii handläggning, med de få undantag, hvilka jag förut antydt såsom lämpliga och möjliga, bibehållas samlade i ett enda embetsverk, som bör inrättas i Collegii ställe och lämpligen kan benämnas Styrelsen för handeln och näringarne.

Innan jag öfvergår till frågan om denna Styrelsens organisation och lönestat, torde det i nåder tillåtas mig att, utöfver hvad Komiterade (sidan 53) yttrat till stöd för åsigten, att konsulsärenden böra efter den nya Styrelsens inrättande, förläggas, icke till Utrikesdepartementet, utan till Styrelsen, vidare anförä, att, då konsulsväsendets uppgift oemotsägligen är att bland annat tillgodose och bevaka svenska handels och sjöfartens intressen å utländska orter, detsamma lämpligen kan och bör fortfarande, såsom hittills, underordnas den myndighet i hemlandet, hvilken har att i allmänhet värda sig om handeln och sjöfarten. Deraf lär följä, att den nya Styrelsen, om den kommer till stånd, äfven bör hufvudsakligen öfvertaga den befattning, Commerce-Collegium hittills haft och ännu har med konsulsärenden, äfven om någon del af dessa anses

böra framdeles öfverflyttas till den i Utrikesdepartementet befintliga handels- och konsulatafdelning.

Hvad särskildt beträffar styrelsen och ledningen af de tekniska undervisningsanstalterna i orterna, hafva Komiterade tänkt sig, att nämnda befattning, vid Commerce-Collegii indragning, skulle öfvergå å den nya styrelsen för handeln och näringarne. Då ett särskildt betänkande och förslag angående den lägre tekniska undervisningen i riket blifvit den 21 November 1874 af der-till i Nåder utsedde Komiterade afgifvet, synes det mig vara i sin ordning att i korthet redogöra för sistbemälde Komiterades åsigter i fråga om styrelsen och inspektionen af sagda undervisningsanstalter. Sedan Komiterade (sid. 131 och 132 af det tryckta betänkandet) sökt ådagalägga behovet, att staten, jemte det han gifver ett materielt stöd icke allenast åt de tekniska elementarskolorna och andra dermed jemförliga undervisningsanstalter, utan äfven tekniska söndags- och aftonskolor, som kunna komma att inrättas, tillika förbehåller sig öfverstyrelsen och inspektionen öfver dessa läroanstalter, enär man endast derigenom kan förvissa sig, att de uppoffringar, det allmänna gör för arbetarnes tekniska utbildning, till fulla åstadkomma den åsyftade verkan, yttra sig Komiterade (sidorna 144—146) uti ifrågavarande afseende på följande sätt:

»Enligt hvad Komiten i det föregående antydt, är det nödvändigt, så framt de kostnader, staten nedlägger på befrämjandet af den tekniska afton- och söndagsundervisningen, skola medföra dermed afsedt gagn, att staten äfven förbehåller sig öfverstyrelsen och inspektionen af de läroanstalter, som han understödjer. Dessutom måste en sådan anstalt närmast stå under en lokal styrelse. Det synes Komiten lämpligast, att vederbörande kommunalmyndighet, vare sig landsting, stadsfullmäktige eller allmän rådstuga allt efter de bidrag, som lemnas till skolan, erhåller rättighet att tillsätta en särskild skolstyrelse af 3 till 5 medlemmar, samt att åt Konungens Befallningshafvande i länet uppdrages att utse denna styrelses ordförande. Likväl torde i de städer, der tekniska elementarskolor finnas, afton- och söndagsskolorna böra stå under tillsyn af dessa skolors styrelse, emedan båda anstalterna i allmänhet inrymmas i gemensamma lokaler och för öfrigt i flera hänseenden samverka. Lokalstyrelsen bör ega att utöfva den närmare tillsynen öfver och bära ansvaret för skolans verksamhet, tillsätta föreståndare-, lärare- och andra befattningar, upprätta förslag till inkomst- och utgiftsstat samt till undervisningsplan, hvilka dock böra vara underkastade öfverstyrelsens godkännande, samt ärligen till denna insända berättelse om skolans verksamhet.

Den ifrågasatta öfverstyrelsen åter torde böra utöfva öfverinseendet och den högre ledningen så väl öfver de tekniska afton- och söndagsskolorna, som ock, enligt hvad Komiten förut anført, öfver de tekniska elementarskolorna i riket.

Man kan tänka sig en sådan öfverstyrelse, förd antingen af en byrå under något af Regerings-Departementen eller af en afdelning utaf Commerce-Collegium eller ock af en fristående, om ock i samband med detta Collegium stald styrelse. Enligt Komitens uppfattning är en fristående styrelse att föredraga, emedan hos en dylik öfverstyrelse erfordras en samverkan af flera ganska olikartade specialinsigter, hvilka svårligen kunna förenas hos en myndighet med hufvudsakligen administrativt uppdrag. Öfverstyrelsen kunde då lämpligen utgöras af en ordförande och tre ledamöter, af hvilka en vore kassaförvaltare, en representerade den tekniskt vetenskapliga och en den artistiska undervisningen. Henne horde tillkomma: att granska och fastställa planerna för undervisningen, äfvensom utgiftsstaterna för de olika skolorna, att med råd bistå vederbörande lokalmyndigheter vid skolornas upprättande, att bestämma den andel af statsanslaget, som må tilläggas de särskilda skolorna, att befrämja utbildningen af dugliga lärare, att anskaffa passande undervisningsmateriel och lämpliga läroböcker, att antingen genom sina medlemmar eller genom andra sakkunniga personer, när sådant erfordras, inspektera de under hennes uppsigt ställda skolor, att för hvarje läsår till Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse om så väl de tekniska elementarskolornas som de tekniska afton- och söndagsskolornas verksamhet under det förflutna året, och slutligen att hos Kongl. Maj:t framställa de förslag i afseende å den lägre tekniska undervisningen, hvartill förhållandena kunna föranleda.»

Den beredning, som grundlagsenligt bör föregå underdånig föredragning af nu återopade betänkande, har ännu icke hunnit åstadkommas. Hvad sistbemälda Komiterade i fråga om styrelsen och inspektionen af de lägre tekniska undervisningsanstalterna föreslagit innefattar emellertid efter mitt förmenande intet, som bör utgöra hinder för att tillsvidare öfverlemna omförmälda åligganden åt den nya styrelsen för handeln och näringarne. Det alternativ, som de för utredande af frågan om lämpligaste sättet att ordna den lägre tekniska undervisningen i riket utsedde Komiterade förordat, torde ock vid närmare granskning befinnas icke från förslaget att hos den nya styrelsen för handeln och näringarne bibehålla ledningen och inspektionen af ifrågavarande undervisningsanstalter vara så väsendtligen skiljaktigt, som vid första påseendet lär förefalla. Nämnda styrelse skall ju, enligt betänkandet af den 13 sistlidne Januari, sättas i förbindelse med en korporation, bestående af 14 insigtsfulla ombud för näringarne och yrkesbildningen, af hvilka tvänne borde utses bland lärarne vid teknologiska institutet. Om, såsom mig synes önskvärdt, den åsyftade förbindelsen mellan det nya embetsverket och korporationen göres så nära och så stark som möjligt, ända derhän, att korporationen kommer att bilda en verklig integrerande del af embetsverket och icke blott ett löst bihang till detsamma, lär öfverstyrelsen och ledningen af de lägre tekniska

undervisningsanstalterna kunna lika väl tillgodoses på det i betänkandet den 13 sistlidne Januari föreslagna sätt, som genom inrättande af en särskild, i samband med styrelsen för handeln och näringarne stäld, öfverstyrelse. Den senare anordningen skulle säkerligen falla sig dyrare än den, som förordas i nyssberörda betänkande; och de rent administrativa bestyr och expeditionsgöromål, som alltid måste blifva en följd af ifrågavarande öfverstyrelse- och inspektionsåligganden, utträttas bättre och snabbare af rent administrativa embetsmän, än sakkunnige yrkesmän. Den byråchef i den nya styrelsen för handeln och näringarne, som kommer att föredraga frågor och ärenden angående de lägre tekniska undervisningsanstalterna, får säkerligen, enär arbets sättet i styrelsen icke blir kollegialt, tillfälle att genom inspektionsresor i orterna taga kännedom om det skick, hvori ifrågavarande undervisningsanstalter befinna sig. Dessa inspektionsresor synas böra periodiskt förnyas och kanske helst företagas hvarje år, om de skola göra åsyftadt gagn. I händelse af förfall för Byråchefen kan annan lämplig person inom eller utom styrelsen i nåder förordnas att verkställa inspektionen. En sådan har redan förut en gång egt rum. Jemlikt Nådigt bref till Commerce-Collegium den 2 Maj 1872 har nemligen, uppå min föredragning, Kongl. Maj:t — enär, för erhållande af en fullständig öfersigt af den tekniska elementarundervisningens tillstånd och behof, det vore af vigt, att någon sakkunnig person tid efter annan besökte de tekniska elementarläroverken och de dermed förenade söndags- och aftonskolorna, under det de vore i verksamhet, samt genom åhörande af undervisningen och samtal med vederbörande direktionsledamöter, föreståndare och lärare förskaffade sig den närmare kännedom om hithörande förhållanden, som endast genom en dylik inspektion stode att vinna, — i nåder uppdragit åt Expeditionssekreteraren m. m. Friherre A. H. E. Fock att ej mindre under nämnda månad inspektera de tekniska elementarskolorna och dermed förenade söndags- och aftonskolor i Norrköping, Malmö, Örebro och Borås äfvensom tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna, än äfven, efter slutad inspektion, deröfver till Commerce-Collegium afgifva berättelse, hvilken Collegium hade att, jemte eget utlåtande, der berättelsen sådant påkallade, till Kongl. Maj:t insända. Inspektionen försiggick i föreskrifven ordning och den deröfver afgifna berättelse har varit öfverlemnad till Komiterade för utredning af frågan om lämpligaste sättet att ordna den lägre tekniska undervisningen i riket.

Beträffande nu organisationen af och arbets sättet inom den nya styrelsen hafva, på sätt jag redan vid den muntliga redogörelsen omnämnt, Komiterade ansett, att nämnda styrelse borde bestå af *en Generaldirektör* med ensam beslutanderätt och nödigt antal *byråchefer*, emellan hvilka senare ärendena skulle för beredning och föredragning delas; att dessa byråchefer icke behöfde öfvervara hvarandras föredragning, så vida icke den föredragna frågan rörde sjelfva

embetsverket eller tjänstemännen inom detsamma, i hvilket fall samtliga byråcheferne borde vara tillstädes, eller ock Generaldirektören med anledning af något ärendes beskaffenhet eljest vill inhemta icke allenast den föredragandes utan äfven annan eller andra byråchefers mening; *att* föredraganden först borde yttra sin mening och framställa skälen därför; *att* annan byråchef, som öfvervarit föredragningen, derefter borde gifva sin mening tillkänna; *att* om Generaldirektören fattade ett mot byråchefs mening stridande beslut, denne senare måtte vara obetaget att, med åberopande af hvad han förut anfört, sig till protokollet reservera; *att* byråchef, som underlåte att sig sålunda reservera, borde jemte Generaldirektören vara ansvarig för beslutet; *att* från regeln om Generaldirektörens rätt att ensam besluta undantag dock måste göras för ärenden, i hvilka styrelsen, enligt gällande författningar, skulle komma att besluta gemensamt med kollegialt embetsverk, såsom exempelvis med Kammar-Collegium om tiondeafgift eller afrad af nya verk m. m.; *att* byråchefernes antal skulle kunna inskränkas till tre, emellan hvilka ärendena borde till handläggning fördelas; *att* fördelningen af göromålen, i afseende hvarå Komiterade framställt förslag (sidan 57 i betänkandet), dock icke borde i blifvande instruktion definitivt bestämmas, utan Generaldirektören erhålla nådigt bemyndigande att, efter sig företeende omständigheter, ändra fördelningen eller, der föreskrift saknades, bestämma hvilken af byråcheferna skulle verkställa beredningen och föredragningen; *att* en hvar af de föredragande ledamöterna eller byråcheferne börde erhålla en *byråsekreterare* till sitt biträde så väl för ärendenas beredning, som för uppsättande af expeditioner, förande af protokoll, ombesörjande af expeditionernas kollationering och afsändande m. m.; *att* för bestridande af *registrators- och arkivariefattningen* borde finnas en särskild tjänsteman, hvilken tillika kunde föra fribrefsliggare, fribrefsdiarium och patentdiarium; *att* en särskild advokatfiskal med fast anställning vore obehöflig, men att deremot styrelsen borde mot arfvode antaga ett *juridiskt biträde*; *att* för förande af räkenskaper och utarbetande af de statistiska redogörelserne ett mot Commerce-Collegii nuvarande Kammar-kontor svarande *kontor* äfven i den nya styrelsen blefve behöfligt; *att* personalen i detta kontor borde bestå af *en kamrerare* och *två kontrollörer*; *att* styrelsen borde ega att disponera ett anslag till arfvoden åt *extraordinarie tjänstemän* och *skrifbiträden*, afsedde att tillfälligt biträda jemväl å Kammar-kontoret; samt *att* ett *tekniskt biträde* jemväl blefve behöfligt för den nya styrelsen.

Vidare hafva Komiterade efter antydan, att Commerce-Collegium intoge en alltför afskiljd ställning i förhållande till näringarnes idkare, och med framhållande af vigten deraf, att den myndighet, som skulle hafva till uppgift att tillgodose näringarnes intresse, sattes i vaxelverkan med utöfvarne af dessa näringar, yttrat sig såhunda:

»För att bereda sådan vaxelverkan borde vid sidan af den i Commerce-Collegii ställda föreslagna Styrelsen ställas en korporation, bestående af insigtsfulla och erfarna ombud för näringarne och yrkesbildningen. Af dessa ombud, hvilkas antal lämpligen kunde bestämmas till 14, hafva Komiterade ansett, att 2 borde utses af Styrelsen för Teknologiska institutet bland institutets lärare och 2 af Bruks-Societeten bland idkare af bergshandteringen samt öfriga tio väljas af Stadsfullmäktige i Stockholm och Göteborg jemte rikets tre städer af första klassen, nemligen Malmö, Norrköping och Gefle på det sätt, att hvarje stads fullmäktige bland industriidkare i riket utsåge ett ombud för handels- och sjöfartsnäringarne och ett ombud för fabriks- och handverksnäringarne. Ombuden borde en gång om året kallas till allmänt sammanträde i Stockholm för att, under ordförandeskap af Styrelsens chef, *dels*, till ledning för Styrelsens förslag, afgifva utlåtanden rörande ansökningar om reseunderstöd och förlagslån, *dels* yttra sig i andra, näringarne i allmänhet rörande frågor, öfver hvilka Eders Kongl. Maj:t eller Styrelsen kunde vilja höra ombuden, *dels* och rådplåga om förslag, som af ombud kunna väckas om åtgärder till näringarnes befrämjande. Om flertalet af ombud, med anledning af sådant förslag, förenade sig om underdånig framställning i ämnet, borde Styrelsen hafva till åliggande att framställningen, jemte eget underdånigt utlåtande, till Eders Kongl. Maj:t insända; och, när Styrelsen mellan de årliga ombudssammanträdena för någon viktigare frågas utredning komme i behof af speciel sakkunskap, borde Styrelsen hafva rättighet inkalla ett eller flera ombud att öfvervara ärendets föredragning och deltaga i rådplågingen. Ombud, som sålunda öfvervarit föredragningen, skulle hafva rättighet och skyldighet att, der det af Generaldirektören fattade beslut afveke från den af ombudet uttalade mening, låta densamma i Styrelsens protokoll anteckna. Den tid, under hvilken ombud skulle fungera, kunde bestämmas till tre år, dock att ombud, som afgått, kunde återväljas. Rese- och traktamentsersättning till ombuden borde gäldas af handels- och sjöfarts- samt manufaktur-förlagslånefonderna.

Genom en sådan anordning som den, för hvilken Komiterade nu i korthet angifvit grunderna, skulle Styrelsen erhålla tillfälle till rådplåging med näringsidkarne; och för dessa sistnämnda åter bereddes utväg att få uttala sina åsikter i frågor, som berörde näringarnes intressen.»

Commerce-Collegium har i sitt underdåniga utlåtande, med stöd af de förhållanden, för hvilkas bedömande den af Komiterade lemnade utredning angående arten och omfattningen af Collegii verksamhet erbjöde ett hufvudsakligt material, ansett sig ega anledning till tvekan, huruvida de Collegium åliggande göromål, som skulle af den ifrågakända nya Styrelsen öfvertagas, må kunna med den embets- och tjänstemannapersonal, som Komiterade för bemälda Styrelse föreslagit, på ett ändamålsenligt sätt handhafvas; helst inom vissa områden

ej blott en tillökning i ärendenas antal och i måttet af det arbete, som denna tillväxt i och för sig kräfde, vore att förvänta, utan äfven sjelfva beskaffenheten af åtskilliga bland dessa ärenden komme att, med näringslifvets alltjemt fortgående utveckling, ställa ökade fordringar på omsigt och erfarenhet för ärendenas behöriga handläggning. Detta förhållande ansåge Collegium särskildt gälla de tre slag af ärenden, som, på grund af stadgandet i nådiga brevet den 2 November 1866, för närvarande tillhörde den af Komiterade så kallade fjerde roteln och hvilka, enligt Komiterades förslag, skulle i den nya Styrelsen af den derstädes anställde tredje byråchefen omhänderhafvas, nemligen ärenden beträffande bergshandtering, patent och tekniska undervisningsanstalter. Collegium ansåge derföre, på andragna skäl, en sådan anordning lämplig, att den ledamot i den nya Styrelsen, som erhöle till uppgift att derinom vara närmaste målsman för en näring af den betydelse för landet, som bergshandteringen, finge åt denna uppgift odeladt egna sin tid och verksamhet.

I afseende å Komiterades antagande, att till den tjänsteman, som komme att i den nya Styrelsen uppehålla registrators- och arkivariefattningen, jemväl skulle kunna öfverlemnas de göromål, som nu tillkomme en af kanslisterna i Commerce-Collegium med förändret af s. k. fribrefsliggare samt fribrefs- och patentdiarier, har Commerce-Collegium anmärkt, att en sådan tjänsteman svårigen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra alla dessa mycket olikartade åligganden, såsom att mottaga och diarieföra inkommande handlingar samt tillhandagå ej mindre Styrelsens ledamöter med handlingars uppsökande i arkiven och uttagande derifrån, utan ock den mängd af personer, som, efter hvad erfarenheten hittills gifvit vid handen, dels begärde upplysningar, som vore att hemta så väl i de allmänna diarierna, som i omförnålda särskilda diarier och liggare, dels ock önskade taga kännedom af och afskrifva eller göra utdrag ur inkomna patentbeskrifningar, och andra handlingar äfvensom kopiera de patentbeskrifningarne åtföljande ritningar. Då det tillika torde vara obestriddigt, att göromål af denna art förnått hos tjänstens innehafvare en särskild vana och öfning för dessas ordentliga handhafvande och han måste tänkas kunna blifva af sjukdom eller annat laga förfall hindrad från befattningens utöfvande eller ock tidtals böra förunnas ledighet derifrån, syntes Collegium nödigt, att ett tillräckligt anslag anvisades för att användas till arfvode åt en e. o. tjänsteman, som kunde mera uteslutande biträda den ifrågavarande registratorn och, då omständigheterna sådant påkallade, öfvertaga hans tjänsteåligganden.

Redan uti det underdåniga utlåtande, Commerce-Collegium den 21 November 1873 på nådig befallning afgaf angående en nödig ansedd förbättring af de Collegii embets- och tjänstemän tillkommande löner äfvensom i fråga om en förändrad anordning af arbetet hos embetsverket, uttalade Collegium den

mening, att Collegii bestyr med afgifvandet af statistiska redogörelser rörande förhållandet med landets in- och utrikes handel och sjöfart samt vissa andra näringar utgjorde ett arbete, som kunde anses icke egentligen ingå i den Collegium såsom administrativ myndighet tillhörande verksamhet; likasom Collegium anförde, att, så vida de alltjemt stegrade fordringarne på fullständighet i hvarje gren af statistiken skulle, hvad ofvannämnda statistiska redogörelser anginge, kunna tillfredsställas och dessa redogörelser, så vidt omständigheterna i öfrigt medgäfvade, bringas till sådan ståndpunkt, att de måtte motsvara hvad i enahanda ämnen meddelades uti andra länder, det vore behöfligt, att Collegium i detta arbete biträdades af ett tillräckligt antal skickliga personer, hvilka deråt kunde utan hinder af tjänstgöring i annat embetsverk egna sin tid; i betraktande hvaraf Collegium, hvad anginge den i Collegii Kammarkontor anställda personal, bestående af en tjänsteman i tredje graden eller Kamreraren, en tjänsteman i andra graden eller Kammarförvandten och två tjänstemän i första graden eller de båda Kammarskrifvarne, funne oundgängligen nödigt, att, jemte det behörig tillökning i lönerna åt Kamreraren och Kammarförvandten bereddades, aflöning till ytterligare två tjänstemän i andra graden blefve anvisad, i hvilket fall och derest ett lämpligt belopp ställdes till Collegii disposition för att användas till uppmuntran och belöning åt e. o. tjänstemän uti kontoret, de tvänne Kammarskrifvarettjänsterna skulle kunna indragas.

Commerce-Collegium har nu uti sitt den 11 i denna månad afgifna underdåniga utlåtande ansett hvad af Collegium, på sätt ofvan förmåls, tillförene blifvit anmärkt och föreslaget, äfven vara tillämpligt på den ifrågasatta nya Styrelsen, som, enligt Komiterades förslag, skulle utarbete de statistiska redogörelser, hvilka af Collegium afgifvas, och för detta ändamål biträdas af ett kontor med i öfrigt samma åligganden, hvilka tillhöra Collegii Kammarkontor; anförande Commerce-Collegium vidare, att, då i betraktande toges, att antalet ledamöter i det nya embetsverket skulle inskränkas till tre, det torde ligga i sakens natur, att desse, hvilkas tid i så vidsträckt mån måste tagas i anspråk för de embetsverket tillhörande hufvudsakliga, rent administrativa, göromål, icke kunde åt de, vid sidan af dessa göromål, underordnade och till sin art från de förra så skiljaktiga bestyren egna det odelade arbete, som erfordrades för att åt omförmålda berättelser gifva all önskvärd fulländning; att, beträffande anordningen uti främmande länder af statistiska redogörelser, det visade sig, att arbetet med de särskilda grenarne af statistiken vore uppdraget antingen åt ett enda för sådant ändamål bildadt centralt embetsverk eller ock utfördes af särskilda vid vederbörande Regeringsministerier inrättade byråer, som utslutande vore dermed sysselsatte; att, derest likväl bestyret med att afgifva omförmålda, Commerce-Collegium nu åliggande, statistiska redogörelser skulle tillhöra den nya Styrelsen, antalet af de ordinarie tjänstemän, af hvilka Sty-

relsen, enligt Komiterades förslag, skulle i och för detta arbete i förening med annat biträdas eller 1 Kamrerare och 2 Kontrollörer jemte tillfälliga biträden, syntes vara otillräckligt, helst bemälda kontorspersonal borde icke allenast föra alla Collegii Kammarkontor nu åliggande räkenskaper och verkställa granskning af vissa från underordnade myndigheter och tjänstemän inkommande redovisningsräkningar, utan ock, lika med detta senare kontor, sammandraga och ordna de till grund för sagda statistiska redogörelser liggande primäruppgifter; *att* Collegium därför ansåge erforderligt, att å den nya Styrelsens kontor anställdes, utom de af Komiterade föreslagna tre tjänstemän, nemligen en i tredje graden eller Kamreraren, och två i andra graden eller de båda Kontrollörerne, ytterligare en tjänsteman i andra graden; samt *att* Collegium för denna åsigt hentade ökadt stöd i det af en Komiteledamot afgifna, vid Komiterades betänkande fogade, särskilda yttraude, hvaruti, i fråga om öfverflyttande på Statistiska Centralbyrån af de Collegium nu tillhörande statistiska arbeten, såsom vilkor för en sådan förändring framhölles, bland annat, att för detta ändamål å samma byrå borde anställas två tjänstemän med enahanda lön åt vardera, som den, hvilken Statistiska Centralbyråns Sekreterare nu åtnjöte, jemte det att medel anvisades att ersätta de arbetsbiträden, som erfarenheten kunde komma att visa behöfliga; hvilken anordning således i förutsatta fall funnits påkallad, oansedt bemälde tvänne tjänstemän skulle få uteslutande egna sig åt det ifrågavarande statistiska arbetet och icke, såsom förhållandet blefve i afseende å tjänstemännen å den nya Styrelsens Kammarkontor, derest detta arbete dit förlades, vara nödsakade att dessutom besörja en mängd räkenskapsgröromål.

Beträffande slutligen det af Komiterade föreslagna sätt att åvägbringa vaxelverkan emellan det nya embetsverket samt ombud för näringarne och yrkesbildningen har Commerce-Collegium anført, *att* Collegium, utan att i ringaste mån vilja förneka nyttan af en närmare samverkan mellan näringarnes utöfvare och den myndighet, som skall tillgodose deras intressen, dock icke kunde undertrycka sin öfvertygelse, att det åsyftade ändamålet blott ofullständigt skulle vinnas genom den föreslagna anordningen; *att* då förslag om åtgärder till näringarnes befrämjande jemväl under nuvarande förhållanden kunde väckas, vare sig hos Eders Kongl. Maj:t eller hos Collegium, af den eller dem, som funne sådant behöfligt, och vid dylikt förslag kunde fogas fullständig redogörelse för den öfverläggning, hvilken i ämnet kunde hafva egt rum hos Fabriks- och Handtverksförening, Handelsförening eller annan förening af industriidkare, hvilkas intressen af förslaget berördes, torde några årliga, på statens bekostnad skeende sammanträden af yrkesidkares ombud för väckande af dessa förslag icke, så vidt erfarenheten hittills gifvit vid handen, vara af något oundgängligt behof påkallade; *att* de visserligen kunde lemna tillfälle till åtskilligt gagnande meningsutbyte, men att å andra sidan låte tänka sig, att

de i åtskilliga fall, utan att leda till något egentligt resultat, skulle komma att allt för mycket upptaga styrelsens tid och sålunda fördröja handläggandet af viktigare göromål; *att* hufvudsakliga nyttan af de årliga ombudssammanträdena alltså torde blifva, att ombuden då kunde med sin erfarenhet och sakkännedom tillhandagå styrelsen i behandlingen af frågor, som vore af egenskap, att för deras afgörande erfordrades antingen kunskap om näringarnes för handen varande tillstånd och hänsyn till deras omedelbara intressen eller ock särskilda insigter i någon viss yrkesgren; *att* en sådan mångsidigare pröfning naturligen vore af mycken vikt, hvadan syftningen af Komiterades förslag i denna del syntes vara väl grundad; *att*, enär emellertid frågor af nämnda beskaffenhet, hvilka hittills ofta hos Collegium förekommit, framgent hos den nya Styrelsen icke torde blifva sällsynta och vanligen vore af den natur, att med deras afgörande svårligen någon längre tid kunde anstå, det torde vara gifvet, att årssammanträden af ombuden för näringarne och yrkesbildningen icke blefve för ändamålet tillräcklige; *att* Komiterade, inseende detta, äfven föreslagit, att styrelsen skulle ega att vid förefallande behof emellan de årliga sammanträdena inkalla ett eller flera ombud till rådplågning; *att* omständigheterna dock i de flesta sådana fall torde göra det nödigt att med kallelsen vända sig till ombud, som vore boende i hufvudstaden; hvarföre dessa, om än icke utsedde på grund af de i landsorten varande valkorporationers förtroende, torde i verkligheten komma att för det ifrågavarande ändamålet ensamt anlitas; *att*, då dessutom finge antagas, att de i landsorten bosatta ombud icke kunde tillförbindas att vida oftare, än Komiterade föreslagit, eller när som helst här i hufvudstaden sammanträda, häraf syntes följa, att någon form borde utfinnas för att i ärenden af nu antydda beskaffenhet, hvilka kunde utom de föreslagna årliga sammanträdena förekomma och icke medgäfve något uppskof, inhemta ombudens mening; samt *att* Collegium i detta afseende föreställde sig, att dessa ombud lämpligen kunde sjelfva få utse deputerade, hvilka, bosatte i Stockholm, egde att å deras vägnar, när helst sådant påfordrades, med upplysningar och råd biträda Styrelsen.

Hvad angår Commerce-Collegii uttalade tvekan, huruvida de Collegium äliggande göromål, som skulle af den nya Styrelsen öfvertagas, må kunna med den embets- och tjenstemannapersonal, som Komiterade föreslagit, på ett ändamålsenligt sätt handhafvas; så kan jag icke dela denna tvekan. Då arbetssättet inom Styrelsen icke skall blifva kollegialt, erfordras icke förande af protokoll vid andra tillfällen, än då Chefens beslut afviker från den af föredragande byråchefen yttrade mening. I öfrigt kunna nödiga anteckningar om tiderna för ärendens afgörande och expedition verkställas antingen i befintliga rotlar, derest sådana anses erforderliga, och derefter i diarium öfver inkommande mål eller ock omedelbarligen i detta senare med hänvisning i hvardera fallet

till registratur och utslagsbok. Den väsendtliga förenkling af protokollsföring och expeditionssätt, hvilken utgör förutsättningen för den minskning i antalet tjänstemän, som Komiterade ansett sig kunna föreslå, är både önskelig och möjlig. Genom en sådan förenkling få byråsekreterarne tillfälle att verksamt biträda vederbörande byråchefer vid målens beredande till föredragning. Härvid bör ock komma i betraktande den omständighet, att, på sätt jag här ofvan sökt ådagalägga, den nya Styrelsen icke behöfver öfvertaga alla de göromål, hvilka enligt Komiterades förslag skulle dit förläggas. Vid sådant förhållande och på de ytterligare skäl, hvilka jag torde få här nedan andraga, håller jag till och med före, att af de tre tjänstemän, hvilka enligt Komiterades förslag skulle anställas å Styrelsens statistiska och kammarkontor, *en* icke är ovillkorligen nödvändig. Visserligen torde det, först efter det Styrelsen någon tid varit i verksamhet och nödig erfarenhet om dess förmåga att medhinna förekommande göromål vunnits, kunna med säkerhet afgöras, huruvida ett större eller mindre antal embets- och tjänstemän, än det Komiterade föreslagit, är för ärendenas behöriga handhafvande nödigt; men just dertöre och då således en definitiv organisation af Styrelsen nu icke lärer bära ifrågakomma, synas mig talande skäl förefinnas att sätta embets- och tjänstemännens antal så lågt som möjligt. I öfrigt torde anledningar icke saknas att betrakta Styrelsen såsom en öfvergångsinstitution, hvarigenom möjliggöras och underlättas de ytterligare förenklingar och reformer inom ifrågavarande förvaltningsområde, hvilka tillvaron af ett fast organiseradt Collegium och dettas kompetens att behandla dithörande frågor, icke skulle med lika lätthet medgifvit.

Beträffande ärendenas fördelning emellan de tre föreslagna byråerna inom Styrelsen, hafva skiljaktiga åsigter inom Komiterade gjort sig gällande. Komiténs ordförande och fyra af dess ledamöter hafva förenat sig om det förslag i berörda afseende, hvilket återfinnes å sidan 57 af det tryckta betänkandet. Den femte ledamoten i komitén har uti en vid betänkandet fogad reservation (Bil. Lit. B sidorna 88—90) framställt ett särskildt förslag, i väsendtlig mån afvikande från det af Komiténs flertal afgifna. Äfven Commerce-Collegium har, på sätt ofvan förmälts, gjort åtskilliga erinringar och anmärkningar vid det förslag, Komiténs flertal afgifvit. Ehuru jag för min del är mest benägen att omfatta detta senare, torde jag likväl nu icke behöfva eller bära vidare uppehålla mig vid detta ämne. Eders Kongl. Maj:t lärer nemligen icke vilja rörande göromålens fördelning emellan Styrelsens särskilda byråer meddela detaljerade bestämmelser annorledes än i den nådiga Instruktion, hvilken kan komma att för Styrelsen utfärdas. Äfven i denna torde, på sätt Komiterade ansett, fördelningen icke bära definitivt och ovillkorligen bestämmas, utan Styrelsens Chef erhålla nådigt bemyndigande att efter sig företeende omständigheter ändra för-

delningen eller, der föreskrift saknas, bestämma hvilken af byråcheferne skall verkställa beredning och föredragning.

Vidkommande derefter den af Commerce-Collegium ifrågasatta lämpligheten deraf, att utarbetandet af statistiska årsredogörelser för in- och utrikes handeln och sjöfarten, bergshandteringen samt fabrikerna och manufakturerna, hvilket äliggande hittills varit åt Commerce-Collegium uppdraget, skulle, enligt Komiterades förslag, jemväl komma att öfvertagas af den nya Styrelsen; så, enär berörda statistiska arbetens skiljande från Styrelsen skulle, på sätt utförligt visats uti det af en komitéledamot särskildt afgifna, af Komiterade återopade och vid betänkandet fogade yttrande (Bil. Lit. A sidorna 71—87), innebära en väsendtlig rubbning i den för officiella statistikens bearbetning fastställda plan samt medföra ej mindre svårigheter i afseende å införskaffandet af nödiga primäruppgifter och dessas kontrollerande, än äfven ett försenadt offentliggörande af de näringsstatistiska arbetena, torde hvad Commerce-Collegium uti förevarande afseende anfört desto mindre kunna föranleda till underkännande af Komiterades ofvanberörda förslag, som näringsstatistikens bearbetande inom Styrelsen måste bereda denna den säkraste och bästa utväg att göra sig fullt förtrogen med näringslivets utveckling, sådan denna afspeglar sig i en fortsatt följd af statistiska data.

Lika med Commerce-Collegium anser jag deremot högligen önskvärdt, att de tjänstemän inom Styrelsen, hvilka skulle komma att under Generaldirektören och vederbörande byråchefer bearbeta den officiella näringsstatistiken, finge åt dessa arbeten egna sin, såvidt möjligt är, odelade tid. För vinnande af detta ändamål må det tillåtas mig att förorda en från Komiterades förslag något afvikande anordning i afseende å räkenskapsföringen inom Styrelsen. Berörda förslag (se sidan 60 i betänkandet) går derpå ut, att, enär jemväl i det nya embetsverket räkenskap måste föras öfver utbetalningar för sjömäns hemförskaffande m. m. och öfver expens-, kollekt- och bötes-, manufaktur-, Eskilstuna fristads-, tull- och beslags- jemte armbössemedel, samt anteckningar måste göras om arfsmedel efter utrikes affidna svenska undersåtar och om sjömansinvisningar, dessa bestyr, hvilka nu tillkomma Commerce-Collegii Kammarkontor, borde jemte arbetet med de statistiska redogörelserna öfvertagas af det likartade kontor i Styrelsen, som äfven framgent blefve behöfligt. Frågan gäller således, att befria sistberörda kontors personal från all räkenskapsföring och medelförvaltning, på det samma personal må ostörd af dylika bestyr kunna uteslutande egna sig åt de statistiska arbetena, dervid biträdd af extraordinarie tjänstemän eller af personer, hvilka kunna åtaga sig att å kontoret uträtta förefallande tim- eller annat betingsarbete.

Om, såsom jag, enligt hvad ofvan förmälts, anser lämpligt, den Commerce-Collegium för närvarande tillkommande befattning att hafva inseende öfver Sjö-

manshusen, icke kommer att öfvergå å den nya Styrelsen utan på Förvaltningen af Sjöärendena, får Styrelsen inga bestyr med emottagande och fördelning emellan Sjömanshusen af de för dessas räkning ingående kollekt- samt vites- och bötesmedel. Förvaltningen af manufaktur-, tull- och konfiskations- samt Eskilstuna fristadsmedel jemte anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, för hvilka samtliga medel redovisning af Commerce-Collegium i en räkenskap afgifves, synes mig kunna öfvertagas af Statskontoret, som på grund af nådiga anvisningar å berörda medel skulle ega att omedelbart till vederbörande emot qvitto utbetala anvisade belopp. Detsamma torde ock gälla om det på grund af 1873 års Riksdags beslut anvisade anslag 6,000 Kronor till reseunderstöd åt lämpliga personer, som önska att i främmande länder förvärfa sig ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hörer. Då Komiterade icke föreslagit sådan öfverflyttning till Statskontoret af ifrågavarande medelförvaltning, som jag nu ifrågasatt, har Statskontoret saknat anledning att i det infordrade underdåniga utlåtandet yttra sig i berörda afscende; men jag tviflar icke, att bemälda embetsverk, efter förnyad nådig remiss, skall finna det af mig framställda förslag verkställbart. Vid det förhållande, att registratorerne i Statsdepartementen förvalta hvar i det departement, der han är anställd, de för departementet afsedda expensmedel, kan jag för min del icke finna hinder därför, att registratorn i den nya Styrelsen bokför och förvaltar Styrelsens expensmedel och anslag till extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden m. m. Likaledes torde han kunna öfvertaga ej mindre förvaltningen af de s. k. armbössemedlen (se sidan 43 af betänkandet) äfvensom de till godtgörande af svenska konsulers utgifter för svenskt sjöfolks hemförsäffande och understöd åt nödställda svenske undersåtar anslagna medel än äfven bestyret med de så kallade sjömansinvisningarne. Men då genom dessa anordningar, hvilka skulle befria tjänstemännen i Styrelsens statistiska kontor från all medelförvaltning och räkenskapsföring, registratorns tid blefve ganska mycket upptagen, och han derjemte enligt Komiterades förslag, hvilket jag biträder, skulle ansvara för förande af förutomförmälda tre viktiga diarier och liggare, nemligen patent- och fribrefsdiarierna samt fribrefsbyggaren, kan jag icke annat än lika med Commerce-Collegium förorda, att någon af Styrelsens extra ordinarie tjänstemän i egenskap af amanuens anställes å registratorskontoret för att mot nöjaktigt arfvode biträda registratorn vid skötandet af förekommande göromål.

I händelse den nya Styrelsen kommer till stånd, torde det af Komiterade föreslagna arbetssätt med de modifikationer deri, jag förordat, kunna i näder föreskrifvas till efterföljd intill dess, uppå förslag af Styrelsen, nådig Instruktion för densamma hinner utfärdas.

Beträffande härefter aflöningsstat för Styrelsen, så slutar den af Komiterade föreslagna stat (sidan 63 af betänkandet) å en summa af 67,900 Kronor.

Denna summa understiger med 21,330 Kronor det sammanräknade belopp 89,230 Kronor, hvartill för innevarande år kostnaderna för Commerce-Collegium, inberäknade de för samma år beviljade dyrtidstillägg, skulle uppgå, i händelse presidentsbeställningen i Collegium vore tillsatt och den för samma beställning anvisade lön 9,000 Kronor utginge. Berörde kostnader bestridas dels med statsmedel, dels med handels- och sjöfartsfondens samt manufaktur-förlagslånefondens tillgångar och dels med manufakturmedlen. Den genom Commerce-Collegii indragning och inrättande, i dess ställe, af den nya Styrelsen vunna besparing skulle således komma att uppgå till 21,330 Kronor, om nemligen härvid icke tagas i beräkning de öfvergående utgifter, hvilka genom uppförande å indragningsstat af de embets- och tjänstemän i Commerce-Collegium, hvilka dertill äro berättigade, skulle till en början drabba det allmänna. På sätt Komiterade antagit, måste nemligen de embets- och tjänstemän anses berättigade att uppföras å indragningsstat, hvilka på grund af fullmakter tillträd sina befattningar i Collegium före den 5 Juli 1867, då Collegium, med anledning af Riksdagens derom framställda begäran, genom nådigt bref anbefalldes att, intill dess annorlunda i nåder beslötes, endast på förordnande och tillsvidare tillsätta de tjänster och befattningar i Collegium, som under tiden kunde vara lediga. Ett sådant förhållande eger rum med de af Komiterade å 63:e sidan af betänkandet uppräknade embets- och tjänstemän. De bland dessa, hvilka icke vara anställda i den nya Styrelsen, skulle uppföras, i den mån deras löner af statsmedel utgå, å allmänna indragningsstaten, och i den mån samma löner bekostas af handels- och sjöfartsfonden samt manufaktur-förlagslånefonden å nämnda fonders stat. Löner och arfvoden af sistnämnda slag utgöra ett sammanräknadt belopp af 21,200 Kronor.

Härefter torde det tillåtas mig att yttra min åsigt om den aflöningsstat, som bör för den nya styrelsen fastställas.

Lika med Komiterade anser jag, att åt Generaldirektören och chefen bör anvisas ett aflöningsbelopp af 10,000 Kronor om året. Han kommer under den första tiden af sin embetsutöfning att blifva träget sysselsatt icke allenast med de vanliga löpande göromålen, hvilka äro af mycket olikartad beskaffenhet, utan äfven med utarbetande af förslag till instruktion för styrelsen och till andra bestämmelser, hvilka afse organisationen.

Beträffande deremot lönerna för byråcheferna anser jag, i olikhet med Komiterade, beloppet af sådan lön icke böra tillsvidare sättas högre än den, som anvisats byråchef i Stats-Departement, eller 5,500 Kronor; dock att, om någon af Commerce-Collegii nu varande ledamöter varder anställd såsom byråchef i den nya styrelsen, aflöningsbeloppet för sådan byråchef icke må understiga de löneförmåner, han såsom Commerceråd under innevarande år, med inbegrepp af dyrtidstillägget, åtnjuter eller högst 6,000 Kronor.

De tre byråsekreterarne och registratorn synas mig böra, såsom sine vederlikar i Stats-Departementen, undfå hvardera en lön af 4,200 Kronor.

¶ Ett lika lönebelopp torde böra tillerkännas en hvar af de tvänne utaf mig föreslagne tjänstemän i styrelsens statistiska kontor. Desse kunde benämnas Aktuarier.

Lika med Komiterade anser jag det icke vara behöfligt att i den nya styrelsen anställa advokatfiskal, utan endast att anvisa erforderligt arfvode åt ett juridiskt biträde. Komiterade hafva föreslagit detta belopp till 2,000 Kronor; men, med afseende derå, att antalet af de åtal, hvilka Commerce-Collegii advokatfiskal väckt, utgjort allenast 9 år 1864, 9 år 1865, 15 år 1866, 19 år 1867, 18 år 1868, 18 år 1869, 17 år 1870, 19 år 1871 och 8 år 1872 eller i medeltal ungefärligen 15; att, enligt hvad antagas får, dessa åtal öfverlemnats till utförande af vederbörande allmänna åklagare i orterna och således egentligen icke kräft annan åtgärd från advokatfiskalens sida, än aktionsordres och öfvervakande af målens behandling och fullföljd; att de många åtal, uppgående till 177, hvilka under år 1873 blifvit af advokatfiskalen väckta, föranledts deraf, att sistnämnda år kommit till Commerce-Collegii kännedom ett stort antal fall af försummelse att ställa sig till efterrättelse vissa nya föreskrifter i sjömanshusreglementet den 4 Mars 1870; samt slutligen att den nya styrelsen icke skulle hafva inseende öfver sjömanshusen och således icke vidare komma att beifra öfverträdelser af det för desamma gällande reglemente, håller jag före, att arfvodet åt styrelsens juridiska biträde icke behöfver bestämmas högre, än det Komiterade för styrelsens tekniska biträde föreslagit eller 1,000 Kronor.

Anslaget till extraordinarie tjänstemän, skrifbiträden, expenser m. m., af Komiterade föreslaget till 8,000 Kronor, torde deremot, med afseende å registratorns behof af ständigt biträde utaf en amanuens, böra förhöjas till 9,400 Kronor.

Den aflöningsstat för styrelsen, hvilken jag ansett mig böra föreslå, skulle således få följande utseende:

Lön till en Generaldirektör och chef.....	Kronor 10,000: —
Löner till tre byråchefer, à 5,500 Kronor åt hvarje, tillsammans	» 16,500: —
Löner till tre byråsekreterare, à 4,200 Kronor åt hvarje, tillsammans	» 12,600: —
Lön till en arkivarie och registrator.....	» 4,200: —
Löner till två statistiska aktuarier, à 4,200 Kronor åt hvarje, tillsammans	» 8,400: —
	<hr/>
	Transport Kronor 51,700: —

	Transport Kronor	51,700: —
Arfvode till ett juridiskt biträde	»	1,000: —
Dito » » tekniskt »	»	1,000: —
Anslag till extraordinarie tjänstemän, skrifbiträden m. m. »	»	9,400: —
Lön till en vaktmästare	»	700: —
Löner till två vaktmästare, à 600 Kronor åt hvarje, tillsammans	»	1,200: —

Summa Kronor 65,000: —

hvilken aflöningsstat torde vinna Eders Kongl. Maj:ts nådiga godkännande.

Anslagen till Commerce-Collegium och bergsstaten i orterna äro sedan gammalt i Riksstaten sammanförda till en gemensam summa. Uti den af Riksdagen för innevarande år utfärdade riksstat är under anslagstiteln: »*Commerce Collegium*» nämnda summa utförd till 78,500 Kronor, hvaraf på sjelfva Collegium belöpa 49,000 Kronor och på bergsstaten 29,500 Kronor. Omförmälda 49,000 Kronor kunde, i händelse af Commerce-Collegii indragning, påräknas för bestridande af en del utaf de för upprätthållande af den nya styrelsen nödiga kostnader. Derutöfver erfordras ytterligare 16,000 Kronor. För betäckande till större delen af sistnämnda belopp skulle kunna afses de af Eders Kongl. Maj:t uti Nådiga Propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof redan hos Riksdagen på extra stat för år 1876 äskade dyrtidstillägg åt Commerce-Collegii ledamöter och dess med statsmedel aflönade embets- och tjänstemän eller 10,040 Kronor. Återstoden 5,960 Kronor kunde hos Riksdagen äskas till anvisande på extra stat för 1876. I sammanhang dermed lärer det finnas nödigt föreslå Riksdagen att fördela nu varande anslagstiteln »*Commerce-Collegium*» i tvänne titlar, nemligen »*Styrelsen för handeln och näringsarne*» och »*Bergsstaten*» samt uppföra under den förra 49,000 Kronor och under den senare 29,500 Kronor.

Slutligen återstår att yttra min mening om det af Komiterade framställda förslag, att den nya Styrelsen måtte på det af Komiterade antydda eller annat lämpligt sätt bringas till vaxelverkan med näringsarnes idkare. Detta förslag har framställts med afseende å den anmärkning, som enligt Komiterades åsigt kan göras mot Commerce-Collegii nu varande organisation, nemligen att Collegium har en alltför afskiljd ställning i förhållande till idkarne af de näringar, för hvilkas bästa det har att verka. I detta afseende yttra Komiterade följande:

»Ej sällan handläggas i Collegium frågor, hvilkas rätta bedömande kräfver praktisk erfarenhet uti industriel verksamhet. Det kan nemligen blifva fråga om lagstiftning, hvaraf flera eller färre industrigrenars hela väl eller ve kan bero, t. ex. om, för utestängande från riket af smittosamma sjukdomar, förbud skall utfärdas mot import af sådana råvaror, som inom landet fabriksmessigt

förädlas eller om vissa, för industrien hinderliga, villkor skola bestämmas för sådan import. I dylika fall är det icke på något sätt sörjdt för, att Collegium kan erhålla råd och upplysningar af erfarne fackmän, utan är Collegium hänvisadt till utvägen att genom någon af dess ledamöter göra förfrågningar hos den ene eller andre affärs mannen eller industriidkaren, och värdet af upplysningar, som sålunda vinnas, kan vara tvifvelaktigt. Att här finnes en brist att afhjelpa torde vara uppenbart.»

För Commerce-Collegii underdåniga yttrande, särskildt med afseende å Komiterades ifrågavarande förslag, har jag här ofvan redogjort. Visserligen finnas redan i vårt land åtskilliga på gällande lagstiftning grundade associationer och nämnder, hvilka, bestående till större eller mindre del af yrkesidkare, kunna anses lämpliga att i händelse af behof afgifva yttrande till ledning vid Statsmyndigheternas behandling af lagstiftnings- eller andra frågor, som röra handeln, sjöfarten, bergshandteringen och andra näringar. En sådan association är, i afseende å jernhandteringen och hvad dermed eger sammanhang, Bruks-Societeten och dess Fullmäktige i Jernkontoret. Vidare finnas i vissa städer Handels- och Sjöfartsnämnder. Kongl. Maj:ts nådiga Mäklareordning den 25 Oktober 1872 innehåller nemligen, att i likhet med hvad för Stockholm genom nådiga Instruksen för nämnda stads Handels- och Sjöfartsnämnd den 24 September 1867 är vordet stadgadt, skola jemväl uti öfriga städer, hvarest vederbörligen förordnade mäklare finnas, Stadsfullmäktige tillsätta en särskild nämnd, kallad Handels- och Sjöfartsnämnd. Likaledes är genom Kongl. Maj:ts nådiga Skeppsklarareordning den 8 Maj 1874 stadgadt, att, om i stad, hvarest vederbörligen förordnad Skeppsklarare finnes, Handels- och Sjöfartsnämnd icke på grund af åberopade stadgande i mäklareordningen är tillsatt, det åligger Stadsfullmäktige eller, i saknad af sådane, allmän rådstuga, att utse en dylik nämnd. Idkare af fabriker, manufaktur och handtverkerier med flera förädlingsnäringar hafva deremot icke någon genom lagstiftningen påkallad sammanhållning af den beskaffenhet, som i fråga om idkarne af jordbruket och dit hänförliga näringar åstadkommits genom inrättande i rikets samtliga län af landthushållningssällskapen, hvilka hafva en medelpunkt i Landtbruks-Akademien och dess Förvaltningskomité. Det torde också förtjena att tagas i öfvervägande, huruvida icke för lagstiftningen lämpligen kunde ställas den uppgiften, att äfven till förmån för de industriella yrkena och deras idkare i rikets samtliga län skapa dylika associationer af mera officiel karakter än de på flera orter redan bestående slöjdföreningarne. Men äfven om sådana associationer skulle komma till stånd vore enligt min tanke den af Komiterade antyddas brist icke afhjelpd. Frågan gäller nemligen att tillvägabrinda en organisk och ständig förbindelse mellan det embetsverk, som skall tillgodose näringarnes intressen och näringarnes idkare. Så väl Komiterade som Commerce-Collegium hafva föreslagit

åtskilliga åtgärder, hvilka skulle leda till uppnående af nämnda ändamål. För närvarande och innan sig visat, huruvida den nya Styrelsen kommer till stånd, torde det vara för tidigt att ingå i närmare pröfning af lämpligheten af den ena eller andra åtgärden. I ärendets nu varande skick synes mig endast kunna ifrågakomma att erkänna riktigheten af Komiterades tanke och behofvet att, i den mån sådant låter sig göra, förverkliga densamma. Åsigten har redan förut sökt i vårt land göra sig gällande. På sätt Komiterade förmålt föreslog den af Kongl. Maj:t den 2 Februari 1819 tillsatta Komité, att Statssekreterarne för handeln och finanserna, till vinnande af de underrättelser och upplysningar, hvilka han funne nödiga för beredande af de förslag och vidtagande af de åtgärder, hvilka till handelns och slöjdernas lifvande kunde bidraga, skulle ega utse en konselj af erfarne handlande och slöjdidkare samt andra kunniga män, dock med skyldighet att underställa valet af ledamöterna Konungens pröfning. Lika med Komiterade tror jag detta förslag, hvilket, då det framställdes, icke vanu någon anklang och ej heller sedermera förr än nu åter upptagits, i sig innebära en tanke, som torde kunna utvecklas till en för landets näringar gagnelig institution. Jag tror detta så mycket hellre, som vunnen erfarenhet i ett främmande land gifver stöd åt Komiterades och min åsigt. I Würtemberg finnes nemligen en statsinstitution, kallad Centralstelle für Gewerbe und Handel, hvars uppgifter nära sammanfalla med dem, som enligt Komiterades förslag skulle blifva den nya Styrelsens, och hvilken institution är sammansatt af både administrativa embetsmän och näringsidkare, såsom bisittare.

Enligt de för bemälda Statsmyndighet den 26 September 1856 förnyade organiska bestämmelser skall den bestå af en Föreståndare eller President med den befogenhet och de skyldigheter, som tillkomma en Collegial-Direktör, administrativa embetsmän och yrkesidkande bisittare. Derjemte finnas anställda en eller flera tekniska lärare. Embetsmännen och lärarne utnämnas af Konungen. Bisittarne, hvilka icke undfå arfvode för sin befattning, väljas på fyra år af handelskamrarne i landet och valet bekräftas af inrikesministeriet. Deras antal utgör minst 12, och är i hvarje fall dubbelt så stort, som antalet embetsmän, med frånräknande af de tekniska lärarne. De af handelskamrarne valde bisittare kunna erhålla en förstärkning derigenom att ambetsverket sjelft tillkallar flere bisittare, motsvarande fjerdedelen af det i lag fastställda antalet. Vid val äro handelskamrarne icke inskränkta till sina egna ledamöter icke heller till personer, som bo inom deras områden. Man har sört därför att handlande, fabrikanter och smärre yrkesidkare, så vidt möjligt är, vid inväljandet blifva lika representerade. Göromålen handläggas dels på byråer, dels af förvaltningsutskottet och dels af ambetsverket eller Collegium i dess helhet. Förvaltningsutskottet består af presidenten, embetsmännen och lärarne samt för hvarje särskildt fall tillkallade bisittare. Till Collegii behandling höra ärenden af

större vikt och isynnerhet sådana, som afse afgörande af principiella frågor eller förfoganden, hvilka angå hela landet eller åtminstone en större krets af intressen. Förvaltningsutskottet afgör mindre viktiga ärenden, hvilka dock erfordra en kollegial rådplägning. År 1868 bestod omförmälda embetsverk af presidenten, fem embetsmän, en professor och 15 bisittare.

Det är bekant, att den industriella verksamheten i Württemberg nått en hög grad af utveckling. Personer, hvilka å ort och ställe tagit kännedom om hithörande förhållanden i detta land, tillskrifva dess industriella blomstring de anstalter, staten vidtagit till näringarnes främjande och utveckling, deribland företrädesvis inrättningen af ofvanbeskrifna embetsverk, hvaraf de yrkesidkande bisittarne utgöra en viktig och integrerande del. Verkningarne af institutionens sammansättning både af embetsmän och yrkesidkare skildras såsom särdeles fördelaktiga. De verkliga eller skenbara motsatser, hvilka ofta ega rum mellan de så kallade praktiska och byråkratiska åsigterna, sägas just till följd af nämnda sammansättning icke uppträda så skarpt mot hvarandra, som förhållandet skulle blifva, om dessa åsikter ensidigt frambures af hvardera sidans anhängare. Erfarenheten säges vidare hafva gifvit vid handen, att vid de omedelbara förhandlingarne mellan embetsmän och yrkesidkare små differenser lättare utjemnas samt ett snabbare och bättre resultat vinnes, än om två skiljda korporationer endast genom skriftvexling komme i beröring med hvarandra. Vid behandlingen af särskilda frågor bevakas det allmänna statsintresset af embetsmännen och det särskilda intresset af de sakkunnige bisittarne.

Med afseende å andragna förhållanden torde Eders Kongl. Maj:t principiellt godkänna Komiterades ifrågavarande förslag, såsom utgåendet från en riktig tanke och antagligen ledande till en sund utveckling af näringslivet i vårt land.

Lika med Komiterade anser jag den rese- och traktamentsersättning, som kan komma att för näringarnes ombud bestämmas, böra gäldas af handels- och sjöfarts- samt manufaktur-förlagslånefonderna.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes medelst Nådig Proposition föreslå Riksdagen,

att Commerce-Collegium må vid slutet af innevarande år indragas;

att för öfvertagande af de Commerce-Collegium för närvarande åliggande göromål, med undantag af dem, hvilka, enligt redan verkställd och än vidare skeende utredning, kunna öfverflyttas å andra redan befintliga embetsmyndigheter, må inrättas ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne och bestående tillsvidare af en Generaldirektör och Chef med allena beslutanderätt samt tre föredragande och rådgifvande ledamöter, kallade byråchefer, och berättigade att emot Chefens beslut sig reservera och, då fråga är om afgifvande af underdåniga utlåtanden eller förslag till Kongl. Maj:t, låta desamma af sina reservationer åtföljas;

att den nya Styrelsen, biträdd tillsvidare af tre byråsekreterare, en arkivarie och registrator, två statistiska aktuarier samt nödigt antal extraordinarie tjänstemän och skrifbiträden, äfvensom en juridisk ombudsman och en teknisk rådgifvare, må vid ingången af nästkommande år 1876 träda i verksamhet;

att den å sjetta Hufvudtiteln förekommande anslagstiteln: »*Commerce-Collegium*», under hvilken för närvarande äro uppförda och till en summa sammanräknade dels anslaget till sjelfva Commerce-Collegium och dels anslaget till bergsstaten, må i nästkommande års riksstat fördelas i tvänne titlar nemligen: »*Styrelsen för handeln och näringarne*» och »*Bergsstaten*» samt under den förra uppföras 49,000 Kronor och under den senare 29,500 Kronor;

att Riksdagen må för upprätthållande af nämnda Styrelse enligt specialstat, som Kongl. Maj:t eger tills vidare för hvarje år fastställa, till Kongl. Maj:ts disposition anvisa, utöfver nyss omförmälda 49,000 Kronor, ytterligare på extra stat 16,000 Kronor, deri inbegripna det belopp af 10,040 Kronor, som Kongl. Maj:t uti Nädiga Propositionen angående statsverkets tillstånd och behof äskat för att komma i tillfälle tilldela Commerce-Collegii ledamöter och dess med statsmedel aflönade embets- och tjänstemän tillfällig löneförbättring för år 1876, och hvilket belopp i händelse af Commerce-Collegii indragning icke kommer att för först afsedda ändamålet erfordras; samt

att de med statsmedel aflönade ledamöter, embets- och tjänstemän i Commerce-Collegium, hvilka hafva ovilkorliga fullmagter å sina befattningar och icke komma att i den nya styrelsen anställas, må berättigas att från allmänna indragningsstaten uppbära de löner, som för befattningarne äro i faststald lönestat upptagna; dock med vilkor, att, i händelse de efter förflyttning till indragningsstaten varda befordrade till andra tjänster med löner på rikets stat, de skola vara pligtige att i allo frånträda lönerna på indragningsstaten, derest dessa understiga eller äro lika med de nya lönerna, samt att å de förra vidkännas motsvarande afdrag i den mån de öfverstiga berörda nya löner.

Vidare tillstyrker jag, att, under förutsättning af bifall till sådan Nädig Proposition, Eders Kongl. Maj:t, som torde anse den nya Styrelsen böra sättas i vevsverkan med näringarnes idkare, täcktes förklara sig vilja framdeles efter det styrelsen blifvit i ämnet hörd, bestämma den ordning, hvori ombud för näringarne och yrkesbildningen skola träda i förbindelse med styrelsen och deltaga i dess embetsverksamhet.

Stockholm i Februari månad 1875.

Axel Bergström.

I hvad föredragande Departementschefen sålunda tillstyrkt instämde Statsråden Friherre von Otter, Friherre Åkerhielm, Lovén, Weidenhielm, Friherre Alströmer, Wennerberg och Berg.

Hans Exc. Herr Justitie-Statsministern yttrade: »På grund af hvad Chefen för Civildepartementet anfört om obehöfligheten och i följd deraf olämpligheten af nuvarande kollegiala handläggning af de till Commerce-Collegium hörande ärenden, som efter Föredragandens förslag skulle till den nya Styrelsen för handeln och näringarne öfverlemnas, tillstyrker äfven jag i underdånighet en omorganisation af bemälda Collegium, biträdande dervid Föredragandens underdåniga hemställan. Enär emellertid enligt denna hemställan formen och verkningsskretsen för det förvaltningsorgan, som i stället för Commerce-Collegium erfordras, icke skulle för närvarande bestämmas annorledes än provisoriskt eller tills vidare samt efter min förmening hvarje omorganisation inom statsförvaltningen måste misslyckas, om den icke sker med iakttagande af maximen, att Regeringen ej bör belastas med bestyr, från hvilka hon utan åsidosättande af statens ändamål kan fritagas, anser jag mig böra i underdånighet anmäla att mitt omförmälda tillstyrkande af hvad Föredraganden hemställt är beroende af förutsättningen att vid den definitiva organisationen af det föreslagna nya styrelseverket nyssnämnda, vid flere tillfällen under senare år tillämpade statsmaxim kommer att vidhållas.»

Häruti instämde Hans Exc. Herr Statsministern för utrikes ärendena.

Hans Maj:t Konungen behagade i nåder bifalla hvad föredragande Departementschefen tillstyrkt och hemställt och befallde, att nådig proposition i ämnet, så lydande, som bilagan till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

In fidem

Paul Strandberg.